Poštnina plačana — Sped. abbon. post. — II gr.

GOSPODARSTVO

TRGOVINA ★ FINANCE ★ INDUSTRIJA ★ OBRT ★ KMETIJSTVO

LETO IV. ŠT. 83 | TRST, 25. NOVEMBRA 1950 | CENA LIR 20

BREZ ILUZIJ

Ali je po petih letih gospodarske politike ZVU v angloameriškem pasu STO-ja sploh še mogoče govoriti o iluzijah Slovencev na Tržaškem — se bodo vprašali naši bralci.

In vendar moramo priznati, da je ostalo tudi po težkih preizkušnjah in vprav otipljivih dokazih o pristranosti gospodarske politike ZVU nasproti Slovencem — recimo ob vprašanju slovenskih strokovnih šol, podeljevanja obrtnic in odškodnine za uničeno premoženje — tudi v slovenskih gospodarskih krogih nekaj nepoboljšljivih optimistov. Naivno so govorili: Saj vendar niso tako slepi! Saj vendar vidijo, da je njihova politika razlikovanja (diskriminacije) nezdružljiva z demokratičnimi načeli, ki jih razglašajo sami doma in v svetu, in za katera smo se končno borili skupno v zadnji vojni ter jih izvajajo v drugih državah, ki so še pod upravo njihovih zasedbenih čet. Ti optimisti so govorili dalje: Res je sicer, da se Angleži in Američani težko vživijo v evropske celinske razmere; kljub temu se zdi nemogoče, da ne bi videli politični »nadvisorji« pri ZVU, ki so neposredni odposlanci zunanjih ministrstev, torej poklicni diplomati, kako odgovorno misijo jim je odredila mirovna pogodba, ko jim je izročila v upravo ozemlje s tako izpostavljeno zemljepisno lego — na križišču kultur ter političnih in gospodarskih interesov. Ta misija jih je vendar postavila pred težko preizkušnjo, da pred narodom s tako tenkočutno pravno zavestjo kakor se je lahko izoblikovala samo pri Slovencih, ki so se stoletja borili stisnjeni med dva velika bloka za svojo »staro pravdo« — dokažejo resnično vrednost njihovega upravnega sistema in njihovega pojmovanja narodnih in družbenih odnosov.

Dosedanja gospodarska politika ZVU nasproti tržaškim Slovencem je medtem razočarala tudi najbolj zakrknjene skeptike. Ceprav je bila dana z zmago demokratičnih sil nad nasiljem široka osnova ne samo za politiko običajnega »fair-play-a« nasproti tistim, ki so bili v težki preizkušnji na njihovi strani, temveč tudi za politiko neposrednega podpiranja in razvijanja njihove kulturne in gospodarske rasti, je ZVU dejansko urejevanje gospodarskih in socialnih odnosov prepustila ljudem, ki so bili prav v kritičnih časih v nasprotnem taboru. Ti danes odločajo, kdo bo prejel obrtnico za novo ali obnovljeno podjetje, katero podjetje bo prejelo določeno naročilo, katere šole ali banke bodo odprli, komu bodo nakazali stanovanje, kdo bo prejel delavsko knjižico in bo nameščen in komu bodo obnovili državljanstvo. Po domače povedano: Ti imajo v rokah platno in škarje. Tržaški Slovenci lahko prosto živižgajo in pojejo tudi po radiu, lahko na zborovanjih sprejemajo protestne resolucije tudi na Varnostni svet, lahko obiskujejo tudi šole ali igrajo po na pol razdrtih predmestnih dvoranah. Blagor njim! Mar ne vidite ptic pod nebom, ki ne sejejo in ne žanjejo...

Ne samo da imajo Italijani popolnoma v rokah vso samoupravo in da nimajo Slovenci niti besede, ki bi jim šla po steklenem razmerju, kaj šele kot enakopravnemu narodu v smislu statuta Svobodnega ozemlja — temveč tudi gospodarska politika ZVU je pod njihovim vplivom. Naj omenimo samo vprašanje podeljevanja raznih kreditov in podpor neposredno od ZVU ali ECA.

Mar mislite, da o teh posojilih odloča ZVU? Proti posojilu neki posojilnici v znesku nekih 10 milijonov lir iz sklada ECA ni vložil končno svojega veta nihče drugi kakor ravnatelj zavoda Banca d'Italia, ki je vendar italijanska državna banka! Gre za zadevo, ki se rešuje že dobro leto. Potem naj poskusijo srečo druga slovenska podjetja!

Ko je bil napovedan ukaz o podeljevanju kreditov za pospeševanje gostinstva (št. 167, 6. sept. 1950), so nekateri naši podjetni ljudje v mestu in na Krasu že pričeli delati načrte za razširitev sedanjih obratov in tudi za gradnjo novih. Doživeli so novo razočaranje: Prošnje se vlagajo sicer v oddelku za finance pri ZVU, toda o njih morata dati prej mnenje Ustanova za turizem (Ente per turismo) in »Odbor za prispevke za turizem« pri oddelku za finance. V tem odboru so:

1. finančni intendant kot predsednik;
2. glavni inženir erarnega tehničnega urada;
3. upravitelj oddelka za javna dela;
4. predsednik ustanove za turizem;
5. predstavnik zbornice za trgovino;
6. predstavnik hotelirjev, ki ga določi oddelek za delo;
7. ravnatelj zavoda Banca d'Italia;
8. predstavnik conskega predsednika.

Kako naj prebije naš človek zid ustanove za turizem in Odbora za prispevke za turizem z osmimi italijanskimi višjimi uradniki, ki so mu vsi nasprotni? Že Ustanova za turizem vzame vsakemu našemu manjšemu podjetju pogum, češ da gre samo za moderniziranje in gradnjo velikih obratov. Verjetno samo za hotele tipa »Marzotto«, ki se že gradi in so mu bili zagotovljeni krediti z vseh strani. Ukaz zahteva poleg tega izvršitev tolikšnih formalnosti glede načrtov in drugih podatkov, da se izpostaviš nevarnosti, da te bodo inženirji in advokati stali več kakor bo znašal kredit. Sploh je podeljevanje kreditov združeno s tolikimi formalnostmi, kakor jih menda pozna edino italijanska birokracija, ki nikakor ne upošteva dejanskih domačih razmer in potreb, temveč vsako zadevo do skrajnosti komplicira, da bi dobilo čim več ljudi delo.

Izkušnja naših ljudi, ki navadno zaman romajo od Poncija do Pilata, ko hočejo kaj doseči, nas uči, da se razmere ne bodo zboljšale, dokler se ZVU, oziroma ECA, ne otrese balasta raznih odborov in posvetovalnih organov, s katerimi se je obdala in ki vodijo staro politiko zapostavljanja našega življa, ter ne omogoči neposrednega stika z našim človekom.

L. B.

IZREDNA KONJUNKTURA ZA JUGOSLAVIJO

Povpraševanje po neželeznih kovinah po svetu

V trenutku ko so se v Jugoslaviji pokazale posledice hude suše in je bila država primorana prositi ZDA za pomoč v živilih, se kaže na obzorju zanjo zelo ugodna konjunktura, ki sta jo povzročila na mednarodnem trgu korejski spopad in pospeševanje oboroževanja.

Na mednarodnem trgu so zlasti poskočile cene neželeznim kovinam, ki jih ima Jugoslavija v izobilju, t. j. cene bakra, svinca, cinka, kroma, živega srebra in aluminija (boksita).

Naj navedemo samo nekaj vesti iz ZDA, kjer so danes najobčutljivejše svetovne blagovne borze. (Glej tudi naša poročila o gibanju blagovnih borz na 4. strani!) Zaradi povečanja potrošnje in naraščanja cen je ameriška državna ustanova za nadzorstvo industrije (National Production Authority) omejila civilno potrošnjo bakra, aluminija in nikla za 20—30%. Takoj nato so cene omenjenih kovin poskočile na ameriških blagovnih borzah. Baker se prodaja izven borze že po cenah okoli 30—31 dolarskih stotink za funt; cena živemu srebru je poskočila za 3 dolarje pri steklenici (težki 76 funtov), in sicer od 91 na 94 dolarjev. (Na londonski borzi je skočilo živo srebro 11. novembra od 25—15 na 28 in celo 30 funtov za steklenico s 76 funti srebra. Zaradi nezadostnih zalog cinka napovedujejo omejitev civilne potrošnje tudi te rude.

Ako sežemo nazaj pred korejski spopad, se nam pokaže podražitev neželeznih kovin v pravem obsegu. Cene na čikaški borzi 20. junija: baker 22.50, svinec 12, cink 15, aluminij 17,50 nikel 48, krom 38 stotink dolarja za funt in živo srebro 72 dolarjev za steklenico. Cene na isti borzi 8. novembra: baker 24,82, svinec 16 (na evropskih borzah že okoli 20) stotink dolarja za funt, cink 17.50, aluminij 19, nikel 48, krom 42 in živo srebro 90.

Cene nekaterim neželeznim kovinam so v zadnjem času nekoliko popustile, toda povprečno je konjunktura ostala.

PROIZVODNJA NEŽELEZNIH KOVIN V JUGOSLAVIJI LETA 1938 V PRIMERI Z EVROPSKO IN SVETOVNO
(v tisoč tonah)

Kovine	Jugoslavija	Evropa	Svet
Antimon	4	7	36
Baker	47	158	2.026
Svinec	78	318	1.786
Krom	28	149	520
Boksit	406	2.279	2.937
Lignit	5.287	232.060	240.500
Cink	42	540	1.875
Pirit	150	7.045	10.500

Po drugi svetovni vojni so se v Jugoslaviji zlasti povečala ležišča boksita zaradi priključitve Istre, kjer je dosegel izkop boksita leta 1938 360.000 ton. Ako prištejemo istrski izkop jugoslovanskemu iz leta 1938, je bila Jugoslavija po pridobivanju boksita s 766.000 tonami prva v Evropi (za njo je Francija s 683.000 tonami).

Takšen je bil položaj pred pričetkom industrializacije. Danes se rudniki izkoriščajo v mnogo večjem obsegu; v zadnjem času je prejela Jugoslavija iz ZDA večje pošiljke moderne rudniške opreme. Iz petletnega plana naj omenimo samo podatke o proračunani proizvodnji aluminija, ki bo znašala ob koncu petletnega načrta 13.000 ton; proizvodnja glinice se bo dvignila od 7675 v letu 1939 na 56.000 ton. Proizvodnja aluminija bo 7,3-krat večja kakor pred vojno. Proizvodnjo aluminija kakor tudi splošno industrializacijo bo mogoče toliko laže pospešiti, ker ima Jugoslavija v svojih vodah silno pogonsko silo. V Jugoslaviji so vodne sile kot vir električne energije tako mogočne, da odpade — preračunano v električno energijo — 60 kilovatov na kv. km, medtem ko pride v ZDA 23, v Sovjetski zvezi pa 13 kilovatov na kv. kilometer.

Jugoslavija v zunanjem svetu

JUGOSLOVANSKO-NEMSKA IZMENJAVA POVEČANA

O zadnjem dopolnilnem trgovinskem sporazumu med Jugoslavijo in Nemčijo, ki je bil podpisan 1. novembra, so bile objavljene naslednje podrobnosti: Nemčija bo izvozila v Jugoslavijo industrijske opreme strojev in raznih naprav za 147 milijonov nemških mark. Ta izvoz se bo izvršil izven trgovinske pogodbe. Nemški izvozniki bodo imeli do tega zneska kritje pri nemški Banki za obnovo. Jugoslavija si je za plačilo z izvozom lastnih proizvodov izposlovala daljši rok.

TRGOVINSKI SPORAZUM Z BELGIJO

V Bruslju je bil podpisan dopolnilni protokol k trgovinskemu sporazumu med Jugoslavijo in Belgijsko-luksemburško unijo z dne 11. septembra 1948 in protokol o investicijskih nabavkah. S prvim protokolom je bila urejena medsebojna redna izmenjava za dobo 1 leta. Jugoslavija bo pošiljala Belgiji izdelke rudarskega in lesnega sektorja kakor tudi tobak, komoniak 20/21 4550, kalijeva sol 40/42 line. Iz Belgije bo uvažala valjani material, tekstilne surovine in kemikalije. Protokol o investicijah, o investicijskih nabavkah določa uvoz opreme za rudarstvo, črno metalurgijo, elektrogospodarstvo, cementno industrijo in barvaste kovine. Vrednost teh nabavk bo dosegla 700 milijonov dinarjev.

ANGLEŠKI KREDIT JUGOSLAVIJI

Angleška vlada je dovolila Jugoslaviji kredit 3 milijonov funtov za nakup živil in raznega potrošnega blaga, da bi ta lahko premagala težave, ki so nastale zaradi hude suše.

AMERIŠKA MOKA ZA JUGOSLAVIJO

Med ameriško vlado in upravo ERP je prišlo do sporazuma, po katerem bosta Nemčija in Italija dobavili Jugoslaviji iz ameriških zalog za 11,500.000 dolarjev moke. Ta rešitev omogoča razdelitev moke med prizadeta področja v Jugoslaviji pravočasno, t. j. še preden nastopijo neugodne vremenske razmere. Prve pošiljke moke iz Nemčije in Italije bodo veljale 7,600.000 dolarjev. Uprava za gospodarsko sodelovanje bo odobrila dodatna nakazila Nemčiji in Italiji iz skladov Marshallovega načrta za nakup približno 140.000 ton ameriškega žita, da bi nadomestila nujne pošiljke moke za Jugoslavijo iz Nemčije in Italije.

JUGOSLAVIJA — DOBER KUPEC

Nemški listi ugotavljajo, da je med tujimi odjemalci blaga iz nemške dežele Wuertemberg - Baden Jugoslavija najboljši odjemalec. Od januarja do avgusta 1950 je v tej deželi nakupila za 12 milijonov dolarjev blaga, in sicer predvsem avtomobilov, dalje elektrotehničnega materiala, strojev, predvsem orodnih, tkalnih strojev in strojev za predelovanje kože.

Preosnova vlade LR Slovenije

Po predlogu predsednika vlade g. Mine Marinka je Prezidij Ljudske skupščine LR Slovenije razrešil ministra za znanost in kulturo LR Slovenije dr. J. Potrča, predsednika Komisije drž. kontrole V. Krivica, ministra za ljudsko zdravje dr. M. Ahčina in ministra za socialno skrbstvo dr. A. Kržišnika. Imenovani so bili: za ministra za znanost in kulturo Boris Ziherl, dozdaj ravnatelj Instituta za družbene vede v Beogradu; za ministra za ljudsko zdravstvo dr. J. Potrč, dozdaj minister za znanost in kulturo LR Slovenije; za ministra za socialno skrbstvo dr. Marijan Ahčin in za predsednika komisije drž. kontrole LR Slovenije Mira Svetinova, ki je bila dozdaj tajnica Ljudske skupščine LR Slovenije. Vlado Krivic prevzame drugo odgovorno politično funkcijo v mestu Ljubljani, medtem ko odide dr. A. Kržišnik na odgovorno mesto izven vlade LR Slovenije.

Za opolnomočenega ministra in šefa Jugoslovanske delegacije pri vladi v Bonnu (Zah. Nemčija) je bil imenovan dr. Stane Pavlič.

Gradnja proge Skoplje—Tetovo—Gostivar napreduje. Prvi del od skopeljskega predmestja Djordje Petrovo do kromovega rudnika Raduša je bil te dni dokončan.

25 vrst krogličnih ležajev bodo v kratkem izdelovali v tovarni motorjev v Rakovici pri Beogradu.

Milo iz petroleja bodo začeli izdelovati v Jugoslaviji. V ZDA že pridobivajo milo iz petroleja.

Ekonomsko fakulteto so odprli na univerzi v Skoplju, v središču Makedonije.

Nova jugoslovanska ladja »Zadar«, ki je bila zgrajena v Rotterdamu, je prispela v zadrsko pristanišče. Sodi v isto vrsto ladij, kakor »Reka« in »Pula«, ki sta bili prav tako zgrajeni v Rotterdamu (dolžina 107, širina 14, brzina 14 milj na uro).

Norvežan raziskuje Jadran. Norveški profesor Hjalmar Broch že dva meseca raziskuje Jadransko morje in življenje v njem ob jugoslovanski obali. Učenjak se je po svojem obisku Instituta za oceanografijo in ribarstvo v Splitu pohvalno izrazil o delu instituta. Dosežke svojega raziskovanja bo profesor objavil v posebni publikaciji splitskega instituta.

MEDNARODNA BANKA ZA OBNOVO JE NAKAZALA TURČIJI posojilo 9 milijonov dolarjev za izgradnjo turške industrije. Turška vlada je jamčila za posojilo, ki je bilo podeljeno proti izplačilu v 15 letih in obrestim 3,75%.

PREMOGA NE BO DOVOLJ

Poljska spretno izkorišča novo konjunkturo

Ako se bo izkop premoga v Zahodni Evropi še nadalje vršil v sedanjem obsegu, bo zahodnim evropskim državam v prvih treh mesecih 1951 primanjkovalo okoli 1 milijon ton premoga. Luksemburg in Italija bosta prav kmalu izčrpala vse svoje rezerve; ostale evropske države si niso mnogo na boljšem. Potreba po premogu je v zahodnih državah narasla zaradi povečanja potrošnje v industrijskih podjetjih, ki so pričela proizvajati za oboroževanje. V. Britanija in Zahodna Evropa sta nedavno izjavili, da bosta morali v kratkem skrčiti svoj izvoz in da ne bosta mogli izvršiti načrta o izvozu, ki je bil dolvčen za zadnje tromesečje 1950. V omenjenih državah niso mogli tako pospešiti izkopa premoga, kakor je bilo v načrtu, ker so morali delavci iz rudnikov na delo v druga podjetja.

Tako je nastal zelo ugoden položaj za Poljsko, ki pridobiva ogromne količine premoga v svojih nekdanjih rudnikih, kakor tudi v tistem delu Slezije, ki ga je pridobila od poražene Nemčije. Poljaki spretno izkoriščajo konjunkturo, ki se je nenadoma pojavila za njihov premog, in skušajo v pogajanjih s severnimi in severnozahodnimi državami prisiliti zahodne države, da prekličejo prepoved izvoza tako imenovanega strateškega blaga v Poljsko.

Ta taktika poljske vlade prihaja do izraza zlasti pri najnovejših pogajanjih. **Poljaki so pri pogajanju z Avstrijo** poskušali doseči višje cene premogu, vendar so izjavili, da so pripravljeni dobavljati premog po dosedanjih cenah pod pogojem, da jim Avstrija dobavi železniško opremo in dušik.

Prav tako so se Poljaki obotavljali tudi **pri pogajanjih z Danci** trdeč, da jim ne bodo mogli več dobavljati zahtevanih količin premoga, ker bodo morali znižati izvoz premoga v vse države severne atlantske pogodbe. Dancem so rekli, da bodo imeli pri bodočih pogajanjih z zahodnimi državami premog za strateško blago. **Pri pogajanjih z Norveško** so Poljaki poskušali doseči zamenjavo premoga za Dieselove motorje in baker, to se pravi za blago, ki je danes že na spisku strateškega blaga na Zahodu in ki se ne sme izvažati v vzhodne države.

Poljska vlada popušča pri ceni premogu, ko gre za zamenjavo za tako imenovano strateško blago. Edino glede Zahodne Nemčije se je postavila na stališče, da ji ne dobavi svojega premoga pod nobenim pogojem. Tako ni poljska vlada niti odgovorila na zahtevo zahodne nemške vlade, da bi se pričeli državi pogajati glede dobave premoga.

Vse kaže, da v takšnem položaju iščejo zahodne države **rešitev iz sedanje stiske v Združenih državah.** Izvoz premoga iz ZDA je začel v letu 1950 pojemati, ker je vse kazalo, da Evropa ne bo potrebovala toliko premoga. Ameriška vlada je pripravljena dobaviti Evropi večje količine premoga, toda izven Marshallovega plana in noče pristati na zahtevo, da bi zahodne države lahko plačale premog z Marshallovimi dolarji. Gre torej za sklepanje kupčije na popolnoma trgovinski podlagi. Z druge strani bi v primeru dobave premoga na podlagi Marshallovih dolarjev morali uporabiti določbo, po kateri se mora vsaj polovica dobavljenega premoga prevažati na ameriških ladjah. Na ta način bi se premog podražil.

Tudi Avstrija se vznemirja

Zaradi napovedane omejitve izvoza premoga iz Zah. Nemčije so zlasti v skrbeh Avstrijci. Železarna in koksarna VOEST v Lincu uvaža velike količine premoga iz Nemčije, ki ga potrebuje kot pogonsko silo in surovino za pridobivanje koksa. Izkop premoga v Porurju doseže okoli 370.000 ton dnevno; toda nikakor ne bo mogoče ohraniti izkopa na tej višini. Zahodna zavezniška komisija je proti omejitvi izvoza nemškega premoga. Okoli 5% svoje potrebe krije Avstrija z uvozom premoga iz Poljske.

Nowa Huta v sklopu sovjetskih načrtov

V bližini Krakova nastaja novo poljsko mesto, ki so mu dali ime Nowa Huta. Letošnjo pomlad so pričeli pod vodstvom sovjetskih inženirjev z velikimi deli za postavitev novega metalurškega kombinata. Prav v kratkem času bo nastalo okoli ogromnih tovarn novo mesto, ki bo štelo okoli 100.000 ljudi. Do Nowe Hute so zgradili potrebne ceste in železnice, po katerih dovažajo gradivo. Tehnični material prihaja tudi iz Sovjetske zveze. V teku tega leta bo dograjenih že okoli 5000 sob. Tovarne bodo stekle v decembru 1951. Kakor rečeno, vodijo delo sovjetski arhitekti in inženirji, katerim so poljski strokovnjaki podrejeni. Sovjetski arhitekti vodijo tudi gradnjo mesta, ki bo po svoji zunanjosti podobno novim sovjetskim mestom, kakor so n. pr. Magnitogorsk, Kuzneck ali Komsomolsk ob Amurju.

Že iz članka poljske gospodarske revije Zycie Gospodarczy je razvidno, da so vse velike poljske gradnje v zvezi z industrializacijo popolnoma v skladu z velikim sovjetskim načrtom in sovjetskim gospodarstvom, ki ne upoštevajo vedno domačih gospodarskih potreb. Gre za tesno povezavo sovjetskega gospodarstva z gospodarstvom sosednih držav, ki so nasproti Moskvi v položaju gospodarske podrejenosti. Velika električna centrala v Oswiecimu — nekdanjem zloglasnem Auschwitzu — dobavlja velik del proizvedene električne energije češkoslovaškim tovarnam. Vse to je v skladu z načrti »Gosplana« v Moskvi. Tudi poljska šestletka (1950—1955) se je prilagodila enotnemu sovjetskemu načrtu.

PO SVETU

OMEJITEV IZVOZA PENICILINA

Vlada je iz varnostnih raziogov sklenila uvesti nadzorstvo nad izvozom sulfamidnih zdravil: penicilina in streptomicina. V primeru, da vrednost izvoza ne preseže 100 dolarjev, ni potrebno izvozno nakazilo; v vsakem primeru je potrebno dovoljenje za zdravila, namenjena Sovjetski zvezi ali njenim zaveznikom.

300.000 PAKETOV ZA ANGLIJO

Po vojni so Avstralci ustanovili sklad za pomoč V. Britaniji, ki je bila v stiski glede prehrane. Letos je ta sklad 9. oktobra razpisal prispevanje za božične pakete, ki jih bodo poslali v Anglijo. Sredi novembra je bila akcija zaključena. Avstralci so prispevali skupno za ogromno pošiljko, ki bo obsegala 300.000 paketov. V petih letih je omenjeni sklad poslal v Anglijo 12.000 ton živil v 5 milijonih paketov v skupni vrednosti 3,5 milijona avstralskih funtov.

Sovjetsko-avstrijsko podjetje »Orop« (delniška glavnica 10 milijonov šilingov), ki izkorišča petrolejske vrelce v Zistersdorfu, izkazuje za leto 1949 700.000 šilingov čistega dobička. Za plače je podjetje izplačalo 8,1 milijona šilingov.

Zložljive hiše iz aluminija. Francoski tvrdki »Studal« in »Opec« sta pričeli izdelovati zložljive hiše iz aluminija. Ogrodje je iz lahkih kovin, medtem ko so stene od zunaj pokrite z aluminijastimi ploščami. Takšno hišo lahko zložiš v teku nekaj dni.

Avstrija se oglaša

Dunajski list »Die Presse« zahteva v dolgem članku o tržaškem vprašanju, da je treba pri ponovnem proučevanju tržaškega vprašanja zaslišati tudi Avstrijo. List obžaluje, da niso tega storili že na mirovni konferenci, ko so zaslišali Italijo. V tem primeru bi bila Avstrija zahtevala v tržaškem pristanišču iste ugodnosti, kakor jih dovoljuje pogodba Italiji in Jugoslaviji, ki v pristanišču lahko zahtevata lastno svobodno cono. Danes je medtem Avstrija na isti črti kakor CSR, Švica in Madžarska, ki so zastopane v pristaniški komisiji.

Po mnenju lista pritičejo Avstriji večje pravice v Trstu, ker se tržaško zaledje čedalje zožuje. Cedalje bolj se čuti konkurenca severnih pristanišč, vedno več prometa odhaja iz zaledja po Donavi in pošiljke Marshallovega načrta, ki dajejo tržaškemu pristanišču precej zaslužka, bodo kmalu prenehale. Trst bo povsem tem toliko bolj navezan na promet z Avstrijo. V primeru, da bi ne prišlo do uresničenja mirovne pogodbe in da bi tri zahodne sile umaknile predlog z dne 20. marca 1948 (po katerem naj bi Trst pripadel Italiji), želi Avstrija, da tudi njej zagotovijo v Trstu iste pravice, kakor jih uživata po mirovni pogodbi Italija in Jugoslavija. List upa, da ne bo imela Jugoslavija ničesar proti takšni rešitvi tržaškega vprašanja, t. j. proti priznanju avstrijskih pravic v Trstu. Glede Italije dodaja, naj bi Rimu ugodili na ta način, da bi za guvernerja postavili Italijana.

»Giornale di Trieste« (21. nov.), glasilo demokristjanov, skuša z običajnim ironiziranjem osmešiti avstrijske zahteve, češ prav takšne zahteve bi bili lahko postavili Nemčija in Japonska... List odbija avstrijsko vmešavanje v politični problem Trsta, češ Italija bo že zaščitila koristi Trsta in Avstrije, ko bodo Trst vrnili Italiji.

Stališče omenjenega tržaškega lista še bolj osvetljuje vprašanje, zakaj skuša Rim ob vsaki priliki (n. pr. pri urejevanju plačilnega prometa med Trstom in Avstrijo) ovirati razvoj prometa z Avstrijo, prav tako kakor ovira stike med Trstom in vsako drugo državo tržaškega zaledja. Boji se, da bi takšen naravni razvoj dokazal, da Trst prav lahko živi in tudi bolje uspeva brez rimske »zaščite«, brez italijanskih carin in kompliciranega plačilnega sistema, ki preprečujejo neposreden stik z zunanjim svetom.

Kaj mislijo Nemci

Pod naslovom »Trst — kvadratura kroga« priobčuje list »Nord-West Zeitung« *(Oldenburg, 20. oktobra) zanimiva izvajanja o tržaškem vprašanju. List omenja odločbo kasacijskega sodišča v Rimu, po kateri se pas A STO-ja pravosodno ne sme imeti za inozemstvo, in dodaja, da je Jugoslavija takoj odgovorila na to kršitev mednarodne pogodbe z ustreznimi ukrepi v coni B. Angloameriška uprava v Trstu o vsem tem molči. Dalje pravi list, da se nameravajo Američani in Angleži za stalno usidrati v Trstu, ko vendar gradijo za svojo posadko krasne hotele.*

»Gospodarski položaj se v zadnjih letih ni spremenil, piše list. Čeprav se je bil z dotokom Marshallovega blaga dvignil promet v pristanišču na predvojno višino, je vsak peti Tržačan še vedno brez dela. Skoro ne mine dan, da ne bi kateri izmed 26 tržaških listov in časopisov opozarjal na grozečo konkurenco nemških severnih pristanišč. Rim je doslej odbil vse tržaške prošnje za znižanje prevoznih tarif; nevtralni opazovalci vidijo v tem dokaz, da nima Italija s svojimi neštevilnimi pristaniški gospodarskega, temveč samo nacionalno-iredentističen interes glede Trsta. Ni malo tudi glasov, ki trdijo, da bi Trst kot edina pomembna luka Jugoslavije doživel pomemben vzpon.«

»Die Neue Zeitung«, *velik »ameriški dnevnik v Nemčiji« (Frankfurt, dne 11. oktobra), izraža v dopisu iz Trsta mnenje, da nikakor ni verjetno, da bi se Italija in Jugoslavija sporazumeli glede Trsta. Trst ni za Italijo, ki ima že itak ducat takšnih pristanišč, nikakšnega gospodarskega pomena; Italija mora celo pošiljati v Trst denar. Trst je za Italijo samo sentimentalnega značaja. Tudi ta list meni, da mislijo Američani in Angleži ostati v Trstu.*

STO enakopraven mednarodni činitelj

Kakor smo že večkrat omenili, skušajo italijanski teoretiki pravniki dokazati, da ni italijanska suverenost prenehala nad Svobodnim tržaškim ozemljem, čeprav to izrecno poudarja mirovna pogodba. Takšno mnenje zastopa rektor tržaške univerze Cammarata (doma iz Italije), medtem ko je prof. Udina mnenja, da je Trst »terra nullius«, to se pravi, da ne pripada nikomur.

Danes navajamo nov dokaz, da svobodno tržaško ozemlje živi, saj bi sicer ne moglo sklepati mednarodnih pogodb kot enakopraven činitelj. — V rokah imamo namreč mednarodno pogodbo 16 evropskih držav, ki so pristopile k Evropski plačilni zvezi. (Pogodba ima datum 19. sept. 1950.) Med 16 vladami, ki so sklenile pogodbo, je naveden tudi »poveljnik angloameriškega pasu STO-ja«. Pogodba o Evropski plačilni zvezi je bila sklenjena na priporočilo Sveta Organizacije za gospodarsko evropsko sodelovanje je tudi član te organizacije.

(OEEC, z dne 18. avgusta 1950). STO

Na križišču koristi velikih in malih

Zemljevid (iz londonskega lista »Observer«) nam daje razlago, zakaj se je bitka na Koreji tako zaostrila, ko so se čete OZN približale severnokorejski meji. V tem predelu se križajo koristi ne samo Koreje in Mandžurije, temveč so z njimi pomešani tudi interesi Kitajske in Sovjetske zveze.

Med Vladivostokom in Port Arturjem, v katerih ima ZSSR dve pomorski oporišči, ležita Mandžurija in Severna Koreja. Loči ju reka Jalu, ki daje gonilno silo ogromnim električnim centralam. Ta sistem na Koreji je bil zgrajen v najnovejšem času z namenom, da bi elektrarne dobavljale gonilno silo tudi industrijskim središčem v Mandžuriji. To industrijsko ozemlje je predstavljalo za Japonce, ko so še tu gospodarili, gospodarsko oporo za njihovo vojaško in gospodarsko prodiranje na Kitajsko.

Za posest Mandžurije je tekla borba že nad 100 let. Zaradi Mandžurije je izbruhnila v začetku tega stoletja rusko-japonska vojna. Japonci so v času svoje zasedbe tako industrijsko razvili ta predel, da danes po svoji proizvodnji industrijskega blaga in živil 6-krat prekaša sovjetski Daljni vzhod.

Po mednarodnem pravu pripada Mandžurija Kitajski. Sovjetska zveza sicer priznava kitajsko oblast (suverenost) nad Mandžurijo, toda gospodarsko so mandžurska polja in arzenali popolnoma navezani na sovjetski Daljni vzhod; železnice nadzirajo Rusi. V Port Arthurju, ki ga ima v najemu ZSSR, je pomorsko oporišče za sovjetske ladje in podmornice, ki jih gradijo v ladjedelnicah ob reki Amurju. Ta reka loči Mandžurijo od ZSSR. V sovjetskih ladjedelnicah gradijo ladje iz mandžurskega jekla in polizdelkov mandžurske metalurške industrije.

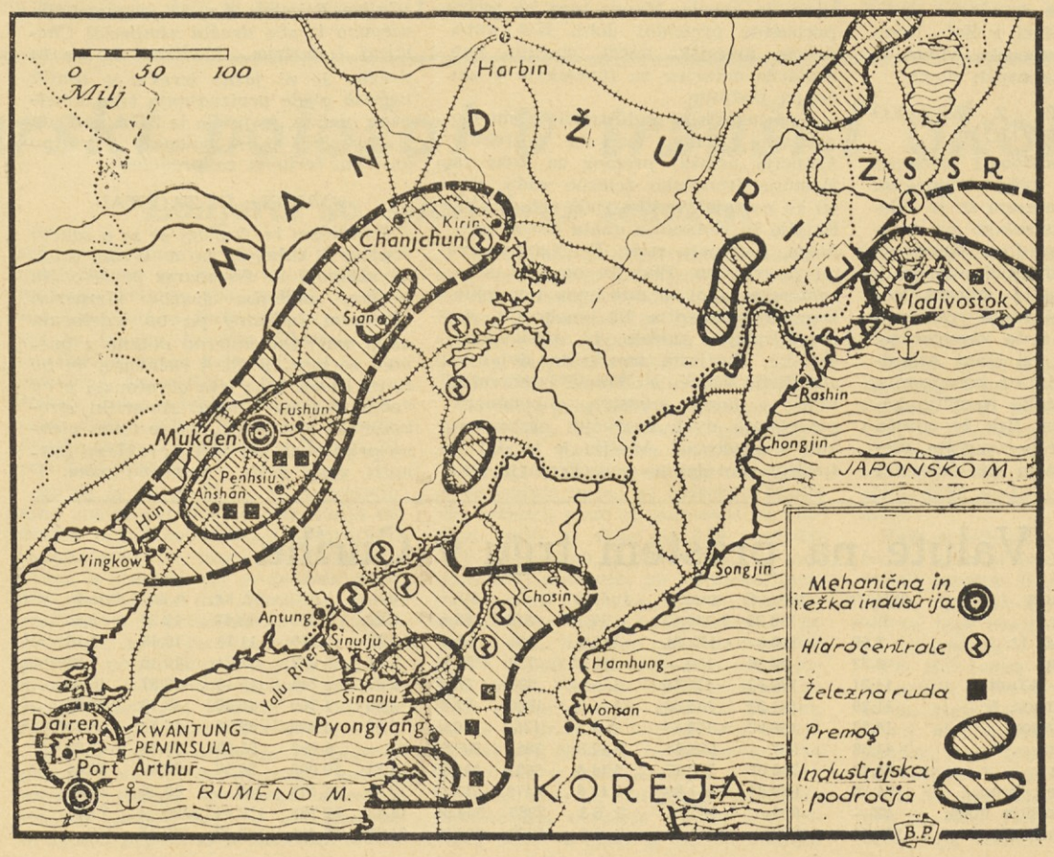

TOPOVE NAMESTO STANOVANJ?

(Od našega stalnega nemškega sotrudnika)

V času, ko so v sami Nemčiji, t. j. med samimi nemškimi strankami, kakor tudi med nemško vlado in zahodnimi visokimi komisarji v teku ogorčene razprave glede nemške oborožitve, se je v zadnjem času postavilo tudi vprašanje »finansiranja« nemške varnosti«. Postavlja se vprašanje, do kakšne mere naj Zahodna Nemčija finančno prispeva k stroškom za obrambo.

Američani, ki jih pri tem podpirajo tudi Angleži in Francozi, so udarili po mizi in kategorično zahtevajo, da morajo Nemci, kakor vse ostale države v okviru atlantske pogodbe, prispevati 8—10% svojega narodnega dohodka h kritju obrambnih stroškov. Proti tej ameriški zahtevi so se Nemci odločno uprli in so v tem enotni. Računajo, da znaša nemški narodni dohodek 80 milijard na leto. Po vsem tem bi Zahodna Nemčija prispevala letno 8 milijard mark za obrambne stroške, t. j. dvakrat več kakor prispeva zdaj za zasedbene stroške, ki jih imajo Nemci že itak za neznosne. Tekoči proračun Zahodne Nemčije je uravnovešen v višini 13 milijard mark; nemški strokovnjaki so mnenja, da bi proračun ne prenesel nove obremenitve v smislu ameriških zahtev.

Že danes je položaj tak, da utegne biti hudo kompromitirana gradnja stanovanj, ki predstavlja najvažnejše nemško socialno vprašanje. Zasedbene stroške bi po nemškem naziranju bilo mogoče podvojiti, ko bi ustavili gradnjo stanovanj, izplačilo pokojnin vojnim žrtvam in podporo 10 do 12 milijonom nemških beguncev. S socialnega vidika se takšna rešitev ne da zagovarjati.

List »Die Deutsche Zeitung« je po podatkih iz leta 1949 izračunal, da se narodni dohodek v posameznih državah deli po posamezniku (na glavo) takole:

ZDA	1790 dolarjev
V. Britanija	1215 dolarjev
Francija	624 dolarjev
Zah. Nemčija	527 dolarjev

Ako bi obremenili posamezne države po istem kopitu (10%), bi bil posamezen Nemec mnogo bolj obremenjen kakor prebivalci ostalih držav. Glede na to zahtevajo predstavniki Zah. Nemčije, naj se stroški za oboroževanje ne razdelijo po enotnem ključu, t. j. v enakih odstotkih, temveč po naraščajoči (progresivni) lestvici. Nemci dodajajo v okrepitev svoje trditve še razne okolnosti, kakor: da je bila Nemčija med vojno zelo razrušena in da mora podpirati vojne sirote in nemške begunce. Nemška vlada zahteva, naj se za obremenitev v obrambne namene najde druga rešitev, ker bi sicer povečanje vojaške obrambne sile šlo na škodo socialne moči.

Nemci ne upajo mnogo, da bi zahodne sile sprejele njihove zahteve, saj na Zahodu gotovo tudi računajo s tem, da bi močnejša finančna povezava Zah. Nemčije z obrambnim področjem utegnila oslabiti nemško gospodarsko konkurenco.

Glede druge zahteve, t. j. glede odločne revizije dosedanjih zasedbenih stroškov pa Nemci računajo, da se ji zahodne sile ne bodo mogle izogniti. O tem vprašanju so Nemci v zadnjem času objavili statistične podatke, ki nam dajejo jasnejšo sliko o izdatku za vzdrževanje zasedbenih čet. Dovolj bo, ako iz teh podatkov navedemo ugotovitev, da prideta na 5 članov zavezniške zasedbene sile 2 gospodinjski pomočnici in 2 gostinska nameščenca, za katerih vzdrževanje morajo Nemci prispevati svoj delež. Nemška delovna sila, ki je zaposlena pri zasedbeni sili, doseže 22 divizij v vojnem obsegu. Poleg tega poudarjajo v Bonnu, da živi poleg 100.000 zavezniških vojakov v Nemčiji in zasedbenih uradnikov še 250.000 njihovih družinskih članov, ki so prišli za njimi in ki jih morajo prav tako vzdrževati nemški davčni obvezanci. (Kakor rečeno, gre za podatke iz nemškega izvora, prav tako je pisec teh vrst Nemec. Prip. ur.)

Spričo takšnega položaja upajo v nemških krogih, da bodo zavezniki upoštevali vročo nemško željo, da bi se izvršilo varčevanje pri zasedbenih stroških in da bi ta prihranek zmanjšal stroške za obrambo, ki naj bi ostali v mejah znosljivosti. Na ta način bi se preprečil finančni in socialno politični razvoj, ki ne bo dobrodošel ne zaveznikom ne Nemcem.

R.

«EKSPORTHLEB» IZVAŽA ŽITO

Dne 14. novembra se je v Ženevi pričela mednarodna konferenca za trgovino z žitom, katere se je udeležilo poleg ZSSR 8 »zahodnih« držav. Gre za to, da se razdeli tudi žito, ki ga je ponudila Sovjetska zveza po svojem predstavniku v Švici g. Korjoukineju. Sovjetski predstavnik je izjavil glavnemu tajniku Evropske gospodarske komisije G. Myrdalu, da bi Sovjetska zveza rada izvozila v zahodne države 3 milijone ton koruze, ječmena in ovsa, 500.000 ton rži in 600.000 ton pšenice. — Brutus Costa trdi v New York Times-u, da je med ponudenim žitom tudi velika količina romunskega žita.

Sovjetska zveza bi po pogajanju v Ženevi izvozila omenjeno količino v Švico, Norveško, Francijo, Italijo, Švedsko in V. Britanijo. V zameno bodo zahodne države izvažale v ZSSR nestrateške izdelke.

Z druge strani poročajo, da so bila v Moskvi že zaključena pogajanja o dobavi sovjetskega žita Veliki Britaniji. Sovjeti so pristali na izvoz 800.000 ton žita, medtem ko so Angleži zahtevali 1 milijon ton kakor lansko leto. Rusi bi radi imeli v zameno angleške stroje, toda angleška vlada je na pritisk iz ZDA ustavila velike pošiljke angleških strojev, ki so bile namenjene ZSSR, češ da bi jih ta lahko uporabila v vojaške namene. Danes ne zahteva sovjetska vlada več strateško pomembnega blaga in se zadovoljuje s plačilom v funtih, ki jih bo uporabila za nakup volne, kavčuka in kositra na šterlinskem področju. Žito izvaža sovjetsko podjetje »Exporthleb«.

ZSSR bo izvozila v Anglijo večjo količino lesa kakor je bilo prvotno dogovorjeno, in sicer ne 150.000 standardov, temveč 200.000 standardov.

RAZDELITEV ŽITNIH DOBAV

Mednarodni žitni svet v Ženevi je določil nove količine dobav žita za posamezne države. ZDA bodo čedalje manj izvažale, medtem ko naraščajo dobave iz Kanade. Leta 1953 bo Kanada izvozila kar 700.000 ton več kakor je bilo predvideno. Države bodo izvažale tako-le (v tonah):

Leto	Avstral.	Kanada	Francija	ZDA
1950	2,199.000	5,582,000	91.000	6,419.000
1951	2,343.540	5,957.580	106.409	6,234.596
1952	2,343.540	6,174.580	106.409	6,017.596
1953	2,343.540	6,229.580	106.409	5,962.596
Doslej je veljala naslednja razdelitev:	2,177.000	5,527.000	90.000	4,574.000

Ne samo „hleb"

Po podatkih ameriškega ministrstva za trgovino je Sovjetska zveza v septembru prodala Združenim državam za 1,3 milijona dolarjev kroma in mangana. Te rude so velikega pomena za ameriško oboroževalno industrijo, ki je zdaj v polnem razmahu. Poleg tega je Sovjetska zveza izvozila v ZDA še za 6,4 milijona dolarja raznega drugega blaga, predvsem krzna (za 4,3 milijona dol.). — Izvoz ameriškega blaga v vse vzhodnoevropske države je v septembru dosegel komaj vrednost 800.000 dolarjev; od tega je šlo na Poljsko za 600.000 dolarjev blaga, 200.000 pa na Češkoslovaško.

POGODBA MED CSR IN ZSSR

Trgovinska pogodba med ZSSR in CSR je bila te dni obnovljena in razširjena. V primeri s povprečnim obsegom izmenjave v razdobju 1948/50, ki je bila večja, kakor jo je predvidevala pogodba iz leta 1947, prinaša nova pogodba povečanje izmenjave za okoli 50%. Pogodbo, ki velja za razdobje 1951/55, je podpisal češkoslovaški minister za zunanjo trgovino dr. Antonin Gregor v Moskvi. CSR je svoje gospodarstvo še bolj navezala na ZSSR. V novi pogodbi je celo določba, s katero si je ZSSR zagotovila pravico do nadziranja proizvodnje naročenih proizvodov v češkoslovaških tovarnah. Druga posebnost sovjetsko-češkoslovaške izmenjave je v tem, da ČSR izdeluje iz sovjetskih surovin izdelke za ZSSR. To velja zlasti za obuvala in tkanine.

Draginja narašča povsod po svetu

V zadnji številki je «Gospodarstvo» objavilo podatke o gibanju življenjskih stroškov in cen na drobno v Trstu. Danes priobčujemo nekaj podatkov iz Italije, Francije, Anglije, in ZDA, ki kažejo, da se draginja pojavlja tudi povsod drugod. Učinkov korejskega spopada in napovedi oboroževanja skoro vsega sveta ni bilo mogoče zajeziti, ker so države tesno med seboj povezane po svetovni trgovinski izmenjavi.

Kupna moč italijanske lire popušča

Zbornica za trgovino, industrijo in kmetijstvo v Milanu je objavila podatke o poteku cen na debelo v drugem tednu novembra. Ti podatki kažejo, da so cene na debelo skočile za 0,31 % kajti njihov pokazatelj je poskočil od 6101,9 na 6120,7. - Kupna moč lire se je zmanjšala od 1,46 na 1,36. Poskočile so cene rastlinskim proizvodom, tkaninam, rudam, kovinam in industrijskim izdelkom; znižale so se nekoliko cene (v primeri s prejšnjim tednom) živilom, medtem ko so ostale neizpremenjene cene kemičnim proizvodom in gradbenemu gradivu.

SKOK CEN V ANGLIJI

V oktobru so cene na debelo v Angliji zopet poskočile in sicer za 2,6% kakor kažejo podatki ministrstva trgovine. Ako ne upoštevamo še večjega skoka v septembru (za 3,1%), je bil skok v oktobru najvišji po razvrednotenje funta šterlinga.

Podražila so se predvsem živila, kakor jajca, perutnina, ribe paradižniki jabolka in ječmen. Potrošniki so takoj občutili podražitev teh cen . V trgovini na drobno se še ni opazil mnogo višji skok cen na debelo industrijskim in manufakturnim izdelkom.

V Franciji sadje in zelenjava cenejši

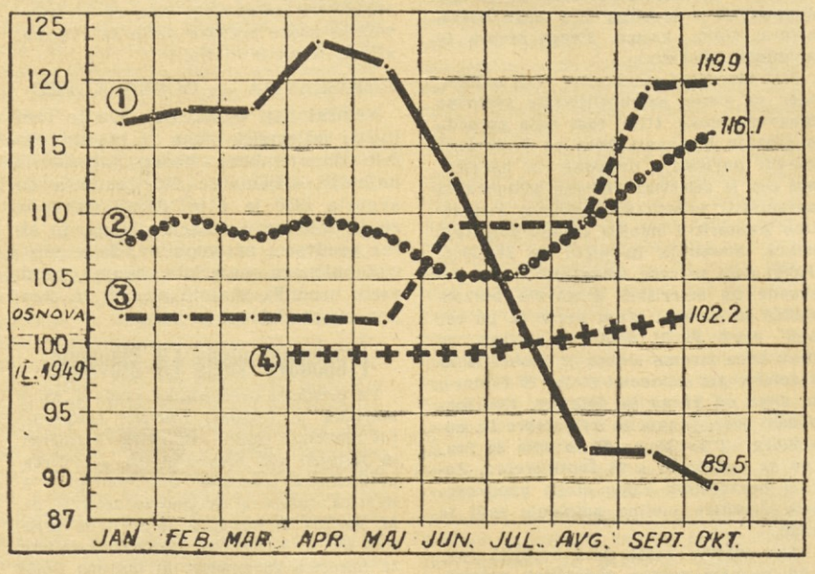

Črtež prikazuje razvoj cen na drobno v Franciji, kjer se pač pojavlja draginja kakor povsod drugod kot posledica razvoja cen na svetovnem trgu.

Pokazatelji razvoja imajo za osnovo (100) položaj v l. 1949 ,tako, da se letošnji razvoj od januarja do oktobra kaže v luči lanskega leta. Značilen je pokazatelj št. 1, t. l. za sadje in zelenjavo, ki kaže na nazadovanje cen-pač znamenje, da je bil pridelek dober.

Cene ostalih življenjskih potrebščin (pokazatelj št, 2 ki upošteva 20 živil) so šle navzgor in so oktobra dosegle 116 nasproti 100 v l. 1949. Pokazatelj št. 3 se nanaša na kurjavo in razsvetljavo, ki sta tudi podražili. Manufakturno blago (ne samo tkanine) je ostalo približno pri starih cenah, kakor nam kaže pokazatelj št 3.

PODRAŽITEV V ZDA

Življenje se je podražilo tudi v ZDA. Ako vzamemo za podlago (100) l. 1937, se je pokazatelj stroškov dvignil do julija 1949 na 165, do julija 1950 pa na 168, medtem ko je v avgustu ostal na doseženi višini. Cene na debelo so skočile na 179 v juliju 1949, na 189 v juliju 1950 in 193 v avgustu; cene na drobno so bile na točki 304 v juliju 1949, 346 v juliju 1950, medtem ko za avgust še ni natančnih podatkov.

PODATKI MEDNARODNEGA URADA ZA DELO

Podatki mednarodnega urada za delo v Ženevi so zastareli, ker ne upoštevajo nenadnega preobrata na svetovnem trgu in seveda tudi na notranjih trgih, ki sta ga povzročila korejski spopad in pospešitev oboroževanja. Med 32 državami, ki jih upošteva ta statistika se je življenje v primeri z letom 1949 podražilo v 22 državah, in sicer:

Paragvaj za 55%, Finska 15%; Cile, Kostarika, Pru in Španija za 11% Francija in Holandija 10%; Avstrija 9% Južna Rodezija 8 Cejlon 7, Indija 6, Danska in Norveška 5%; Kadija, Mehika, Severna Rodezija in Južna Afrika 4%, Dominikanska republika, Švedska, V. Britanija in ZDA za nekaj manj kot 2%.

Pocenilo se je življenje do izbruha korejskega spopada - v naslednjih državah:

Iran 23%, Birma 19%, Japonska 10%, Izrael 8%; Libanon in Urugvaj 7%; Zah. Nemčija 6%; Belgija, Angleški Honduras, Italija, Luksemburg in Švica za manj kakor 2%.

Mednarodni urad za delo je sestavil te podatke na podlagi poročil posameznih držav, ki upoštevajo gibanje življenjskih stroškov v teku enega leta. To razdobje ne velja za vse države.

PRIDELEK RIŽA BO DOBER

Letošnji pridelek riža bo v Italiji večji kakor lansko leto. Pred vojno (povpr. 1936-39)je Italija pridelala 7,7 milijona stotov ,po vojni se je pridelek gibal tako-le: 4,8 mil. q v l. 1946; 6,3 v l. 1947; 6,1 v l. 1948 in 5,6 mil. v l. 1949. Podatkov o letošnji letini še ni, vendar računajo, da bo pridelek dosegel 7,5 glede na 10% povečanje posejane površine.

Razvoj cen gradivu

Skok cen na mednarodnem trgu, ki je nastopil po izbruhu vojne na Koreji, se precej odraža tudi v trgovini s stavbnim gradivom. Podražili so se predvsem železni izdelki, t. j. betonska žica. Podražitev na področju železnin je tako splošna, da je skočila cena tudi staremu železu, ki ga zdaj plačujejo po 25 lir za kg (poprej 10—12 lir).

Cena betonski žici je skočila od 60 lir na 100 lir za kg, cevi za peči (dimnike) od 195 na 250 lir za kg. Podražili so se tudi žeblji, ki so se prodajali v septembru povprečno po 110 lir kg, a gredo zdaj od 130 do 140 za kg. Vse cene veljajo v trgovini na debelo.

Pri drugih predmetih ni opaziti podražitve. Zidna opeka gre po 9,50 lire komad, strešni korci (45 cm dolžine) po 14 do 14,5, podstrešne plošče (20 × 40) po 19,5; luknjasta opeka (24 × 13 × 8 cm) po 9,5 do 10. Cementne cene so blokirane in se sukajo za vrsto »500« okoli 1000 lir stot. Soški pesek stane 1100 lir kub. m, grušč iz Soče ima približno isto ceno. Tu ni prišlo do podražitve, ker so se zaradi hude konkurence znižali prevozni stroški.

Keramične plošče stanejo okoli 1500 do 1600 kv. m različno po vrsti, medtem ko je bila cena poprej nekoliko nižja (1400). Eternitne plošče (122 × 97 cm, okoli 1 kv. m čistega) stanejo okoli 800 lir komad.

Glede lesa navajajo tele cene: tramovi 11.500 lir kub. m, deske II in III kat. 16.000 do 20.000 lir, I kat. 24.000 do 25.000 lir.

Schumanov načrt brez Anglije

Med Francijo in Nemčijo dosežen kompromis?

Ko je francoska vlada naznanila svetu Schumanov načrt o skupnem mednarodnem upravljanju jekla in premoga, je ta napravil vtis novega in zelo smelega poskusa v mednarodni gospodarski politiki Zapada.

Nemška industrija je v začetku toplo pozdravila Schumanov plan. Nemci so upali, **da bo Nemčiji koristil v mednarodni politiki**, in ji omogočil prebroditi povojne politične in finančne težave. Bili pa so si na jasnem, da bo težko vskladiti velike razlike v montansko industrijski strukturi držav članic, v njihovi socialni in mezdni politiki. Mešana komisija se je spravila zelo oprezno na delo. Reševali so najprej ustavna vprašanja, ker so pri gospodarskih pričakovali težave. Prodajna cena ton premoga je v Belgiji 4.250 franc. frankov v Franciji 3.400 in v Zapadni Nemčiji 2.750. Podobne razlike so tudi pri cenah v železarstvu. Po planu bi se izenačenje cen izvršilo tako, da bi za Belgijo doplačevala določeno razliko država, sicer bi se cena nemških proizvodov primerno zvišala in od povišanih cen bi Zapadna Nemčija prispevala v blagajno plana za izenačenje letno 400-500 milijonov nemških mark.

Korejska vojna je dvignila mednarodno veljavo Zapadne Nemčije in njena potreba po odskočni deski v «poolu» (Schumanovem načrtu)se je zelo zmanjšala. Kot grom je treščil v mirne razgovore komisije 6 držav članic govor dr. Lehra dne 1. oktobra, v Muenchenu. Vplivni zastopnik industrije jekla, ki je pozneje postal minister notranjih zadev, je izjavil, da je Schumanov plan za Nemčijo škodljiv, da ima Francija namen potegniti nase industrijsko vodstvo z nemško pomočjo. S tem bi se oslabila konkurenčna sila nemškega izvoza jekla, zlasti proizvodov predelovalne industrije jekla. Nemški delavec bi še nadalje služil nizke mezde. Zadrževala bi se modernizacija podjetij. Umetne visoke cene bi omogočile vdiranje angleške konkurence na področje «poola».

Lehrov govor je imel v Zah. Nemčiji silen odziv. Francoska vlada je začutila nevarnost za uspeh plana.

POVEZAVA PLANA Z NEMSKO OBOROŽITVIJO

Francija je v poslanski zbornici 25. 10. izglasovala tako imenovani Plevenov plan, po katerem se je sklenil jungtim med pristankom na nemško oborožitev in izvedbo Schumanovega plana. Na konferenci atlantskih ministrov je francoski delegat povzročil prekinitev reševanja vprašanja nemške oborožitve, toda dosegel je, da so Američani in vsi člani Atlantskega pakta začeli iskati kompromis. Obdelovali so prav tako Nemčijo kakor Francijo. Svetovni tisk že poroča te dni, da bo Francija opustila Plevenov plan in pristala na ameriški načrt pod pogojem, da bodo največje vojaške enote brigadne skupine; z druge strani je pripravljena pristati na Schumanov plan. Associated press je celo napovedala, da bo še ta teden sestanek 6 delegatov komisije za plan ce zunanjih ministrov v Parizu.

Osnutek plana bodo morale odobriti posamezne vlade, ki morajo rešiti še razna politična vprašanja.

S tem še ni vse rešeno. Skeptiki še vedno dopuščajo možnost neuspeha. Vse je vezano na gospodarske in politične potrebe in koncesije. Francija ima težave v Indokini, potrebuje atlantsko pomoč pred Nemčijo in finančno pomoč za potrebe novega budžeta.

Nemčija pa ima finančne potrebe za nujne investicije in uvoz. Strah pred težavami s prodajo jekla in premoga je zaradi korejske vojne izginil. Nihče ne misli na demontažo zelo zaposlenih podjetij. Schumanov plan predvideva enoten trg premoga in jekla z odpravo carin in kontingentov za uvoz in izvoz glede članic in izenačenje prevoznih stroškov. Na izhodišču bi bila za blago ista cena za vse. Enotni trg bi veljal tudi za železno in mangansko rudo ter staro železo. Nemčija ne mara vključitve belgijske premogovne produkcije v enotni trg.

V osnutku se plan ne bi smel nanašati na čezmorska ozemlja. **Italija** pa je ravnokar zagrozila po ministru Sforzi, da bo izstopila iz Schumanovega plana, ako se ne vključi alžirska železna ruda v «pool». Italija namreč nujno potrebuje na leto 2 milijona ton alžirske železne rude.

Se je odprto vprašanje prepovedi fuzije podjetij in organizacije kartelov v Porurju. Posredovalci pritiskajo, da bi se Nemcem dala kompenzacija za to prepoved z odpravo zavezniške kontrolne komisije. Nekateri se boje ustanove Sodnega dvora v okviru «poola». Mislijo, da bi nekatere države podžigale pri posebni justici na gajive tožbe proti visoki oblasti ki upravlja «pool». Mnogo tega bo treba prepustiti prehodni dobi. Kot vaba deluje **ameriški načrt** posojila ene miliarde dolarjev za investicije v zadevna podjetja.

Med nemškimi industrijci je mnogo pristašev plana, češ da potrebuje Francija nemški premog za koks in Nemčija francosko železno rudo, zlasti ko postaja švedska ruda zelo draga. Belgija in Holandija imata dovolj premoga, a nimata rude. Pri Luxemburgu je obratno. Plan bi omgočil koncentracijo okol 30 milijonov ton jekla letno;koncentracija bi omogočila racionalizacijo, znižala bi proizvodne stroške, zboljšala mezde in dvignila standard življenja Mnogi državniki vidijo v planu sredstvo dokončnega pomirjenja dveh največjih nasprotnikov v zgodovini. Anglija je te dni v spodnji zbornici po podsekretarju Daviesu odklonila vstop v «pool» in si pridržala udeležbo kot asociiran član, ko bodo izdelane posameznosti načrta in se bodo dale preizkusiti. Kongres angleških strokovnih organizacij se je izrazil proti planu. V spodnji zbornici je dejal posl. Legge Borge, da plan vprav ogroža Anglijo.

Mednarodna zveza kovinarjev in rudarjev je sklenila demonstrirati proti Schumanovemu planu. V Milanu so delavci opravili to manifestacijo skupno s splošno stavko zaradi odpustov pri Ansaldu in Ilvi. Vsem tem je na misli strah pred velikimi monopoli.

dr. V. R.

Ustanovitev urada za pomorsko plovbo

Svet za trgovsko mornarico Atlantske pogodbe, ki ga je ustanovil Atlantski svet v Londonu maja 1950, je zaključil svoja razpravljanja na sestanku v Washingtonu. Prisostvovali so predstavniki 11 vlad, ki so podpisale Atlantsko pogodbo. Razgovori so se sukali o načelih, po katerih naj bi se uredila uporaba trgovinskih ladij v okviru obrambnega načrta Atlantske pogodbe. Sklenjeno je bilo soglasno, da se Atlantskemu svetu predloži v odobritev načrt za ustanovitev »Urada pomorske plovbe za obrambo«.

Posojilo 120 milijonov dolarjev je odobril odbor OEEC (Marshallov plan) Zah. Nemčiji proti predložitvi načrta za izravnavo nemške bilance v evropski plačilni zvezi.

tehnične novosti

„Ardil" - nevaren tekmec volne

V tekstilnem gospodarstvu je prineslo odkritje umetnega vlakna »rajon« pred približno 30 leti velikanski preobrat. Naravna vlakna, volna, bombaž in še druga so s tem odkritjem izgubila mnogo na svoji prvotni vrednosti. Istočasno je dalo pobudo poklicnim kemikom za razširjenje raziskovanj na področju izdelovanja novih vrst umetnega vlakna, izmed katerih se je v zadnjem času posebno uveljavil »najlon«.

»TERILEN« V ANGLIJI IN ZDA

Iz Anglije poročajo, da bo sedaj v tekstilni panogi igralo zelo važno vlogo umetno vlakno pod imenom »terilen« (terylene). Glavne industrijske države se že več časa pečajo s tem, kako bi čim uspešneje praktično izrabili ta proizvod. Terilen so iznašli v kemičnih laboratorijih Združenja »Calico Printers A.«, ki je prepustila njegovo izrabo družbi »Imperial Chemical Industry«. Medtem ko se ta družba še ni jasno izrekla o svojih načrtih glede proizvajanja tega umetnega vlakna, je prišla iz ZDA vest, da v Ameriki že razpolagajo z znatno količino terilena za predelavo.

»ORLON« JE ZAOSTAL

Američani in Angleži so se o zadevi dogovorili tako, da bo ameriška družba »Dupont de Nemours« predelovala terilen, angleška družba »Imperial Chemical Industry pa bo izdelovala novo ameriško umetno vlakno z imenom »orlon«. V ZDA računajo, da bo že do konca tega leta obratovala prva večja tovarna orlona. Ameriški strokovnjaki obžalujejo, da so temu vlaknu pripisovali pri začetni reklami lastnosti neke vrste »supernajlona«. V resnici niso še do sedaj uspeli, da bi barvali niti in tkivo iz orlona z enakim postopkom, kakor to delajo s tkivom iz drugih vlaken. Zaradi tega se bo moral omejiti prvi veleobrat na predelavo tega vlakna le v industrijske smotre in to predvsem za posteljnino in podobno.

»ARDIL« NI SINTETIČNO VLAKNO

Dočim čakata orlon in terilen v Angliji še vedno na praktično uporabljanje, so dospeli mnogo bliže k cilju s tretjim novim vlaknom, imenovanim »ardil«. Podlaga tega so beljakovine, olja sproščenih podzemskih oreškov (arakidov); to vlakno torej ni »sintetično« v pravem smislu, kar velja za najlon in orlon. Ardilu pripisujejo v mnogočem volni vsaj enakovredne lastnosti in upajo, da ne bo proizvodnja tega vlakna stala več kot 2 šilinga in 3 penije za funt (proti približno 6 šilingom, ki jih mora tovarnar plačati za enako količino najcenejše česane ali predilne volne).

Ideja za izdelovanje vlakna iz beljakovin podzemskega oreška, kot postranskega proizvoda pri proizvajanju razstreliva za vojne namene, se je rodila za časa vojne, in sicer v tovarni omenjene družbe ICI v kraju Ardeer na Škotskem. (Vlakno ima torej svoje ime po kraju, kjer so ga iznašli.) Tovarne ICI so stavile na razpolago tekstilni industriji že znatne količine ardila za poskuse, ki so se dobro obnesli tudi pri izdelavi sukna za oblačila.

Državna kontrola za investicije ni dovolila več let, iz gospodarskih razlogov, da bi zgradili tovarno za izdelavo ardila. Končno je pa letos to dovoljenje bilo izdano in ICI je že pričela z gradnjo na Škotskem (Dumfries). Zmogljivost tovarne je predvidena na letno proizvodnjo 10.000 ton vlakna, začenši s prihodnjim letom 1951. Kaže, da bo tekstilna industrija uporabljala ardil v prvi vrsti za proizvajanje mešane tkanine z volno, najbrže tudi z bombažem in z umetno svilo.

Za današnji hitri razvoj kemične industrije je značilno, da so navedena, nova umetna vlakna dosegla že svoj razvoj za praktično uporabo še preden je proizvodnja najlona v Angliji prebolela nekakšne otročje bolezni svojega razvoja. Podjetje, ki je bilo zgrajeno med letom 1945 in 1948 v Pontypoolu, ni še doseglo svoje polne zmogljivosti (okrog 5000 ton najlona letno). Pri podjetju je zaposlenih že 3000 delavcev. Tovarna bo znižala cene svojim izdelkom iz najlona za 20 odstotkov.

A. C.

naše mnenje

Posnemanja vredno!

Tudi v Trstu je bilo sprejeto načelo, da se draginjske doklade ravnajo po gibanju življenjskih stroškov, ki jih določajo pokazatelji, izračunani od urada za delo. Skupne pogodbe za nameščence in delavce priznavajo to načelo. Seveda se plače mnogo kasneje prilagodijo novemu položaju, to se pravi rastoči draginji, ker je treba za njihovo prilagoditev izvesti določene formalnosti.

Spričo današnje neustaljenosti in neprestanega nihanja življenjskih stroškov je povezava draginjske doklade z gibanjem pokazatelja življenjskih stroškov praktična in pravična rešitev. Dolgoročne skupne pogodbe brez te klavzule bi bile nemogoče. Nastaja seveda vprašanje, ali so pokazatelji življenjskih stroškov pravilno izračunani. Strokovnjaki so v Trstu ugotovili, da niso, ker so preoptimistični in ne upoštevajo določenih vrst izdatkov, oziroma njihovega nihanja.

Tudi v ZDA, v katerih so bili doslej življenjski stroški razmeroma zelo ustaljeni, so pričela podjetja vnašati v skupne pogodbe odločbo o povezavi plač z gibanjem življenjskih stroškov. Avtomobilsko podjetje »General Motors« je bilo med prvimi, ki je to storilo. Danes zajemajo takšne skupne pogodbe že nad 1 milijon delavcev. Tudi v ZDA so ugotovili, da pokazatelji življenjskih stroškov niso natančni, ker je način njihove sestave zastarel. Upoštevani namreč niso bili nekateri stroški, ki jih danes imata nameščenec in delavec. Urad za sestavo delovne statistike (Buroau of Labor Statistics) je sklenil dopolniti dosedanji pokazatelj prav glede na omenjene okolnosti. Sicer so nekatera podjetja, kakor že omenjena družba »General Motors« na lastno roko vsak mesec povišala življenjski pokazatelj za 0,8 točke in temu prilagodila plače.

LISTNICA UREDNISTVA

Ponatiskovanje iz našega lista je prosto. Uredništvo »Gospodarstva« celo želi, da se njegova obvestila in njegovo stališče nasproti sočasnim gospodarskim in socialnim vprašanjem širi tudi s posredovanjem drugih listov; vendar izraža uredništvo željo, da ti listi navedejo vir, iz katerega so posneli sestavke.

17. novembra

Valute na prostem trgu v Curihu

Država — Vrednost	švic. fr.	belg. fr.	pezet	funtov	fr. fr.	šil.	dol.	lir	šv. kr.	n. m.	hol. fl.
Švica — 10 švic. fr.	10.—	116,35	120,12	—.17.10	886	68,85	2,29	1 559	13,47	12,20	9,46
Belgija — 100 belg. fr.	8,60	100,—	103,24	—.15.4	761	59,17	1,97	1 340	11,58	10,48	8,13
Spanija — 100 pezet	8,33	96,86	100,—	—.14.10	738	57,31	1,91	1 298	11,21	10,15	7,87
Velika Britanija — 1 funt	11,21	130,43	134,66	1.—.—	993	77,18	2,57	1 748	15,10	13,67	10,60
Francija — 1000 franc. fr.	11,29	131,33	135,59	1.—.2	1000	77,71	2,59	1 760	15,20	13,77	10,67
Avstrija — 100 šilingov	14,52	168,99	174,47	1. 5.11	1287	100,—	3,33	2 265	19,56	17,71	13,73
ZDA — 10 dolarjev	43,58	507,—	523,44	3.17.9	3861	300,01	10,—	6 796	58,69	53,14	41,21
Italija — 10.000 lir	64,12	746,07	770,27	5.14.5	5681	441,48	14,71	10 000	86,36	78,20	60,64
Švedska — 100 šved. kron	74,25	863,87	891,89	6.12.6	6578	511,19	17,04	11 579	100.—	90,55	70,21
Nemčija — 100 nemških mark	82,—	954,—	985,—	7. 6.3	7265	564,54	18,82	12 788	110,44	100,—	77,54
Holandija — 100 hol. fl.	105,75	1230,—	1270,—	9. 8.8	9369	728,06	24,27	16 491	142,42	128,96	100,—

Davčni obvezanec modruje pred ameriškimi volitvami: »Naj zmagajo demokrati ali republikanci, davki bodo v vsakem primeru večji.«

„GOSPODARSTVO"
izhaja vsako drugo soboto. — Uredništvo in uprava: Trst, Ulica Geppa 9. Telefon 89-33. — Cena: Posamezna številka 20 lir, 10 din. — Naročnina: za STO in Italijo letna 400 lir, polletna 200 lir. — Pošt. ček. rač. 11-7084; za Jugoslavijo letna 225 din, polletna 130 din. — Cek. rač. pri Komunalni banki: ADIT 6-1-90603-7 Ljubljana; za ostalo inozemstvo letna 1 dolar. — Cene oglasov: za vsak mm višine v širini enega stolpca 40 lir, 6 din.
Glavni urednik Lojze Berce.
Odgovorni urednik Stanislav Oblak.
Založnik: Založba »GOSPODARSTVA«.
Tiskarna Založništva tržaškega tiska.

Tržaško gradbeno podjetje
I. C. E. T.
Trst, Ul. XXX. Ottobre 6/II.
Telefon 79-74
izvršuje vsakovrstna gradbena dela — strokovno dovršena po zmernih cenah

vestnik SLOV. GOSPODARSKEGA ZDRUŽENJA
SEDEŽ: TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10/I. - TELEFON ŠT. 78-08

Zakonska zaščita trgovinske vpeljanosti

Pod trgovinsko vpeljanostjo (avviamento commerciale) razumemo tisto višjo vrednost, ki jo ima trgovina, ki si je v teku časa pridobila ugled in določen krog odjemalcev, nasproti kaki drugi novo ustanovljeni trgovini. Trgovinska vpeljanost predstavlja torej že določeno gospodarsko dobrino, že neko pridobljeno pravico, ki pa do danes še ni posebej z zakonom zaščitena. Da je trgovinska vpeljanost posebna vrednost, se v vsakdanjem življenju jasno odraža zlasti pri prodaji trgovin; saj mora kupec vpeljane trgovine plačati prodajalcu poleg lokala in inventarja še posebno vsoto na račun trgovinske vpeljanosti; to je tudi pravično, saj bo kupec užival koristi, ki so plod večletnega dela, prizadevanj in trgovske sposobnosti prednika. Pa tudi fiskalne oblasti dobro poznajo ta pojav; pri prodajah trgovin prodajalca navadno obdavčijo z enkratnim dohodninskim davkom na vsoto, ki jo je prejel za trgovinsko vpeljanost.

Četudi manjka posebna zaščita trgovinske vpeljanosti, se stranke v okviru splošnih zakonskih predpisov v prej navedenem primeru zaščitijo, nimajo nikake zaščite v najemnih odnosih. Zaradi zapore najemov vprašanje ni bilo do danes tako aktualno; postalo bo pa pereče, ko bo zapora nad najemninami ukinjena, kar lahko pričakujemo za leto 1952. Na osnovi najemne pogodbe najemodajalec lahko v predvidenem roku najemniku trgovcu odpove najemno pogodbo brez vsake odškodnine za trgovinsko vpeljanost. V okviru splošnih zakonskih predpisov bo najemnik morda imel odškodninski zahtevek nasproti najemodajalcu, vendar bo dokazno breme težko in pravda dolgotrajno.

Trgovski krogi so torej zaskrbljeni ter že dolgo časa zahtevajo, da se trgovinska vpeljanost zlasti v najemnih odnosih še posebej zaščiti. Zahteva si počasi utira pot ter je v veljavni zakonodaji že uzakonjeno načelo o odškodovanju za trgovinsko vpeljanost v primeru razveljavitve najemne pogodbe. Tako pravi člen 4 ukaza št. 175, ki govori o razveljavitvi najemne pogodbe; v primeru da najemodajalec rabi prostore zase: »Če je že najemnik opravljal enake trgovske posle, mora najemodajalec plačati najemniku primerno odškodnino, če le-ta dokaže, da je bilo njegovo delovanje v korist najemodajalca.«

Seveda je zaščita najemnika uzakonjena le za primer, da najemodajalec sam nadaljuje v istih prostorih enako trgovsko delovanje, ni pa zaščiten najemnik za primer, da najemodajalec sploh ne nadaljuje te dejavnosti. Kot rečeno, bo to postalo zelo aktualno, ko bo zapora nad najemi ukinjena. Trgovski krogi pričakujejo zato, da bodo pristojni organi ta problem dobro proučili in pravično rešili.

PLACE DELAVCEV OB PRAZNIKIH

Ker se je več članov obrnilo na združenje za pojasnila o prejemkih delavcev ob praznikih, priobčujemo najvažnejše predpise v tem pogledu.

Ob praznikih med tednom (festività infrasettimanali) prejmejo delavci normalno plačo z vsemi dodatki, četudi ne delajo. Če bi pa ta dan delali, prejmejo poleg normalne plače še plačo za dejansko opravljene ure brez kakršnega koli poviška. Če ti prazniki padejo na nedeljo, delavcem ne pripada plača, razen seveda, če stvarno delajo.

Ob splošnih praznikih (25. aprila, 1. maja, 25. julija ter 4. novembra) pripada delavcem normalna plača, četudi ne delajo; če bi pa delali, morajo poleg normalne plače prejeti še plačo za dejansko opravljene ure s poviškom za praznično delo. Če ti splošni prazniki padejo na nedeljo, delavcem prav tako pripada normalna plača.

KONCESIJSKA TAKSA IN OBNOVITEV LICENC ZA 1951

Vsi imetniki javnih lokalov (gostilne, krčme, bari, hoteli in podobno), ki imajo dovolilnico javne varnosti (licenza di P.S.) morajo v teku decembra in januarja plačati koncesijsko takso za leto 1951 na kolkovnem uradu pri Finančni intendanci na Largo Panfili 2. Dovolilnico s potrdilom o plačani koncesijski taksi je treba predložiti javni varnosti v svrho podaljšanja za leto 1951.

Članom priporočamo, da to opravijo že prve dni, kajti zadnje dni je navadno velik naval ter bi tako izgubili mnogo časa. Opozarjamo pa člane tudi, da vse to lahko opravi za njih tajništvo SGZ. V tajništvo prinesejo dovolilnico. S tem si bodo prihranili mnogo dragocenega časa.

GOSTILNICARJI IN DAVEK NA POSLOVNI PROMET (IGE)

Te dni razpošilja davčni urad gostilničarjem in drugim imetnikom javnih lokalov obvestila o ugotovitvi osnove za davek na poslovni promet (IGE) za leta 1948 in 1949. Prizadeti se lahko pogodijo (konkordirajo) z davčno upravo glede te osnove ali pa v zakonskem roku 30 dni ob prejema obvestila vložijo priziv na Okrajno davčno komisijo.

Pozivamo člane, ki so ta obvestila prejeli, da se javijo na tajništvu SGZ, kjer bodo prejeli vsa potrebna pojasnila. Tajništvo bo tudi, če bo potrebno, sestavilo in vložilo priziv.

POVRNITEV TRGOVSKIH VARŠČIN

Kot smo že poročali, so bile z ukazom št. 182 z dne 20. sept. 1950 odpravljene trgovske varščine ter je bilo določeno, da se že vplačane varščine povrnejo. Informirali smo se na pristojnem mestu glede formalnosti za to povrnitev varščin.

POVRNITEV TRGOVSKIH VARŠČIN

Kot smo že poročali, so bile z ukazom št. 182 z dne 20. sept. 1950 odpravljene trgovske varščine ter določeno, da se že vplačane varščine povrnejo. Pozanimali smo se na pristojnem mestu glede formalnosti za to povrnitev varščin. Odgovorili so nam, da pričakujejo zadevnih navodil iz Rima ter sedaj prošenj za povrnitev še ne sprejemajo. Čim bomo prejeli nove informacije v tem pogledu, bomo članstvo o tem obvestili v tej rubriki.

TROSARINSKI DAVEK

Do 10. novembra je morala občina obvestiti davkoplačevalce o novi odmeri trošarinskega davka (imposta di consumo) za leto 1951, v kolikor je dosedanji dogovor odpovedala. Ako do tega datuma davkoplačevalci niso prejeli tega obvestila, velja tudi za leto 1951 trošarinski davek v isti izmeri kot letos. — Proti novi odmeri imajo prizadeti pravico vložiti priziv na kolkovnem papirju od 35 lir, v zakonskem roku 30 dni od prejema obvestila. Tajništvo SGZ daje vsa zadevna pojasnila in sestavlja prizive.

NOVI ZAKONSKI PREDPISI

Uradni list ZVU št. 30 od 1. nov. 1950 prinaša naslednje nove zakonske predpise:

ukaz št. 200: Dovoljenje za prevoz blaga z motornimi vozili za druge osebe;

ukaz št. 201: Nove olajšave za začasni uvoz;

ukaz št. 202: Prispevek za zavod »Istituto cotoniero italiano».

Uradni list ZVU št. 31 od 11. nov. 1950:

ukaz št. 203: Carin prosti uvoz »oleicacid flotation grade« namenjene za topljenje rude flourin;

ukaz št. 204: Predpisi o proizvodnji in prodaji eteričnih snovi iz metilfenilpiperidinkarbonske kisline;

ukaz št. 205: Korporacija za izkoriščanje gospodarskih virov. Sprememba ukaza št. 243/1948;

ukaz št. 206: Predpisi za pospeševanje razvoja industrije v britsko-ameriški coni Svobodnega tržaškega ozemlja;

ukaz št. 207: Sprememba predpisov o umetniških razstavah;

ukaz št. 208: Predpisi o sodnih izpraznitvah stanovanjskih prostorov (sprememba ukaza št. 95/1950);

ukaz št. 209: Predpisi o finansiranju zadružništva.

KRONIKA

Genova požira...

»Il Sole« (14. nov.), znani milanski gospodarski dnevnik, omenja v članku o obnovi pristanišča v Livornu, kako je za promet v italijanskih lukah **odločilna politika, ne pa naravna lega pristanišč. Promet v lukah se ne razvija, kakor bi ga vodila narava, pač pa se deli po lukah po političnih smernicah. V istem položaju kakor Livorno sta danes Benetke in Trst. Potniške in tovorne proge, ki so bile ustvarjene za ti pristanišči in povezane z njima, so bile prepuščene Genovi, ki jih je tudi požrla.** Med temi je v zadnjem času tudi proga proti severni Evropi, ki jo je Benetkam ugrabila Genova.

Drugi italijanski gospodarski listi (na pr. »24 Ore«) so že v oktobru tožili, da bodo nemške plovne družbe prehitele italijanske pri obnovitvi plovnih zvez med zahodnimi italijanskimi lukami in severno Evropo, Tako je »Argo Reederei Richard Adler in Co.« iz Bremena obnovila zveze med Sredozemljem in Severno Evropo, medtem ko je za februar 1951 napovedana nova proga med Hamburgom in Sicilijo, ki jo bo vzdrževalo nemško podjetje »Sloman«. Omenjeni list dodaja, da italijanski družbi »Tirrenia« (Neapelj) in »Adriatica« (Benetke) nista dovolj opremljeni, da bi lahko konkurirali nemškim plovnim podjetjem.

NEMSKA POMORSKA AGENCIJA V GENOVI

Nemci so odprli v Genovi pomorsko agencijo Balbinot & Lorenzen, ki bo predstavljala naslednje nemške družbe: Knoehr & Burchardt, Hamburg; A. Bolten, W. Miller, Hamburg; Fisser & van Dornum, Hamburg; Carsten Rehder, Hamburg-Altona; Montan - Transportgesellschaft, Hamburg; R. Bornhofen, Hamburg; J. M. K. Blumenthal, Hamburg; Unterweser-Reederet, Bremen; Atlas Levante Linie, Bremen.

»AUGUSTUS«

Preteklo nedeljo so splovili v ladjedelnici Sv. Marka v Trstu čezoceansko ladjo »Augustus« (25.000 ton), ki je bila zgrajena za družbo »Italia« v Genovi s krediti Marshallovega načrta. Kumovala je žena predsednika italijanske vlade Francesca De Gasperi, ki je v soboto tudi prisostvovala slavnostni predstavi v Verdijevem gledališču. Nacionalisti so to predstavo izrabili za hrupne manifestacije za priključitev Trsta k Italiji.

Konjunktura za tržaško obrtništvo. Razvoj gradbene delavnosti je ugodno vplival na položaj tržaške obrti. Poleg zidarjev imajo več dela mizarji (kljub hudi konkurenci iz Furlanije), ključavničarji, kovači in steklarji. Včasih se celo zgodi, da zaradi prezaposlenosti odbijejo manjša dela. Zima bo seveda pokvarila to konjunkturo.

Nemške ure so naprodaj tudi že v Trstu. Nemška budilka stane v Trstu 4000 lir. Iz nemških virov smo zvedeli, da vlada zlasti ugodna konjunktura za izvoz nemških namiznih in stenskih ur. Zaradi korejskih dogodkov so bili nemški urarji nekaj časa v stiski pri nabavi neželeznih kovin. V zadnjem času se je položaj v tem pogledu nekoliko zboljšal. Nemci z lahkoto prodajajo svoje namizne, stenske in tovarniške ure v Avstralijo in Južno Afriko.

Samo za funte ali dolarje? V zadnjem času se je pojavilo v tržaških manufakturnih trgovinah tudi angleško blago. V neki trgovini na Korzu lahko kupiš domačo moško volneno haljo za 17.500 lir, moško volneno majco (nekakšen pulover) za 7000 lir, moški šal škotske izdelave za 2300 lir. V drugi trgovini v Rimski ulici lahko kupiš volnene angleške moške nogavice znamke »Byford« za 1550, nekoliko daljše pa za 1850 lir. Po trgovinah imajo tudi pariške rokavice, ki stanejo precej nad 5000 lir. — Vsi ti tuji izdelki so tako dragi, ker loči njihove tovarne od naših trgovin visoka italijanska carina. Ko bi bil Trst res svobodno ozemlje, bi bili ti predmeti mnogo cenejši.

Stanovanjske krize **v Trstu** niso krivi po mnenju lista »Corriere di Trieste« priseljenci iz Istre, pač pa priseljenci iz Italije. Samo po letu 1945 jih je prišlo iz Italije 20.000—30.000, po mnenju nekaterih celo 50.000. (Glej v tej zvezi vrsto člankov v »Gospodarstvu« o italijanski kolonizaciji slovenskih tržaških predmestij!)

Stavka v italijanskih prevoznih podjetjih. V italijanskih mestih so delavci in uslužbenci tramvajskih in avtobusnih podjetij uprizorili 14. novembra 16-urno stavko. V genovski pokrajini so 8 ur stavkali iz solidarnosti tudi industrijski delavci. Enourna stavka je bila v znak solidarnosti tudi v Trstu. Splošna stavka je trajala po vsej Italiji 4 ure z istim namenom. Končno je prišlo do sporazuma po posredovanju ministra za delo Marazze.

NAČRTI za Tržaški velesejem

SO RAZSTAVLJENI NA SEJMIŠČU, IN SICER V SOBOTO OD 15.—18.30 IN V NEDELJO OD 9.—12. IN OD 15.—18.30.

Italija hoče prodreti na ameriški trg. V času od 30. maja do 14. junija 1951 bo v New Yorku v palači Grand Central Palace »Italijanski sejem« (Fiera d'Italia). Razstavljenih bo 26 vrst raznega blaga.

ŠVICARSKA TOVARNA «ETERNA» izdeluje moške in ženske zapestne ure z osjo na krogljične ležaje. Vsak takšen krogljični ležaj ima 5 krogljic, ki so tako drobne, da jih je treba 1.000 za 1 gram. Cene so seveda temu primerne: za jekleno in nepremočljivo uro od 173 švic. frankov navzgor, v 14-karatnem zlatu od 225 fr. navzgor, v 18-karatnem zlatu od 480 fr. navzgor.

Socialni utrinki

POLITIČNA BARVA DELAVSKE ZBORNICE

Pri zadnjih volitvah v »Delavsko zbornico« (Camera del Lavoro) v Trstu je bilo po podjetjih izvoljenih 166 delegatov, ki bodo volili vodstvo. Po strokah se ti delijo takole: republikancev 50, socialistov 45, demokristjanov 43, neofašistov (Movimento Sociale Italiano) 4, neopredeljenih 24. Ta izid je osupnil tržaško javnost, ki je domnevala glede na izid zadnjih upravnih volitev, da so v Delavski zbornici močneje zastopani demokristjani, ki so danes na vladi v Trstu in Italiji. (V Delavski zbornici so organizirani nacionalistično orientirani italijanski delavci, medtem ko je ostalo tržaško delavstvo v Enotnih razrednih sindikatih, ki sodelujejo z Osvobodilno fronto, in v Enotnih sindikatih, ki so na črti Kominforma.

ANGLEŠKI RUDARJI ODBIJAJO ITALIJANSKE

Med Londonom in Rimom so se dogovarjali, da bi Anglija odprla vrata 5000 do 6000 italijanskim delavcem, ki bi radi delali v angleških rudnikih. Vse je teklo dobro, dokler niso povprašali za mnenje angleških rudarjev v štirih rudarskih revirjih. Njihova sindikalna organizacija (Trade Unions) je odbila italijanske delavce.

Ko bi se pričel izvajati oboroževalni načrt, bi Anglija potrebovala okoli 250.000 novih delavcev. Toda »Times« pravi, da je vse šele v načrtih. List se ne navdušuje za priselitev tujih delavcev, pač pa je za to, da bi rajši dvignili storilnost angleških delavcev za 3—4%. — Ko bi hoteli rešiti vprašanje italijanske brezposelnosti, bi morali na leto najti delo za 150.000 mladih Italijanov.

ITALIJANI SE MANJ MNOZIJO

Po podatkih Osrednjega statističnega urada v Rimu je v razdobju januar—september 1950 znašal prebitek rojenih nad umrlimi v Italiji 340.000; prebitek je bil za 2824 manjši kakor v istem razdobju leta 1949. V teku dveh mesecev 1949. leta se je poročilo 243.700 parov, letos pa v istem razdobju 237.053; rojenih je bilo (živih) v prvem razdobju 707.754, v drugem 672.032; umrlo je 364.702 in 331.804; mrtvorojenih je bilo 22.598 in 21.809.

ODPUST POSAMEZNIH DELAVCEV V ITALIJI

V Rimu so te dni predstavniki organizacije delavstva in delodajalcev podpisali dogovor glede odpuščanja posameznih delavcev. (O odpustu delavcev v skupinah velja drugi sporazum.) V smislu novega dogovora se v Rimu ustanovi »Kolegij za spravo in arbitražo«, ki odloča v primeru, da krajevna sindikalna organizacija ni uspela rešiti spora. Določeni so bili postopki za dosego sprave, ki so različni po višini zaposlenih delavcev in uslužbencev, in sicer do 35, do 80 in več nameščencev. Ako je delavec nemaren, ga podjetnik pismeno opozori in o tem obvesti »notranjo komisijo«; ta ga pozove k redu. Sporazum velja do konca prihodnjega leta.

NAJNOVEJŠI ZAKON O NOTRANJI VARNOSTI V ZDA prepoveduje vstop v ZDA bivšim pripadnikom fašističnih in nacional-socialističnih organizacij. Prav tako je prepovedan vstop pristašem komunističnih strank. Na osnovi tega zakona so Američani internirali okoli 100 Italijanov in več Nemcev na otoku Ellis. Niti Toscanini, ki je prišel v spor z Mussolinijem in ni hotel v neki priložnosti igrati fašistične himne, ni gotov, ali mu bodo podaljšali dovoljenje za bivanje, ker ga obtožujejo, da je bil prej v dobrih odnosih z Mussolinijem. Proti zakonu so protestirali predstavniki ameriških sindikalnih zvez AFL (Ameriške federacije dela) in CIO (Kongres industrijskih organizacij). Proti interniranju Italijanov je protestiral tudi italijanski zunanji minister Sforza, češ da je v nasprotju z ameriško-italijansko pogodbo o prijateljstvu iz leta 1948. Doslej so Američani izpustili okoli 50 Italijanov. Ameriški konzuli so prejeli nalog, da revidirajo vsa izdana dovoljenja za vselitev v smislu novih navodil.

70.000 delavcev in nameščencev je zaposlenih v metalurgiji v Jugoslaviji. Te dni so ustanovili sindikat delavcev in nameščencev Jugoslavije.

Prevedba delavcev v nove nazive je v teku v vsej Jugoslaviji. Vsak delavec prejme naziv po svoji dejanski usposobljenosti.

HAMBURG SI PRIZADEVA, da bi mu Američani dovolili posojilo v znesku 100 milijonov dolarjev, ki bi jih potrošil za modernizacijo pristanišča in gradnjo stanovanj.

DONOS BOMBAŽA V MAKEDONIJI je bil letos razmeroma dober. Delovna zadruga «Vardar» je pridelala 24.500 kg bombaža. Dosegli so donos 440 kg na ha.

Tržaška trgovina s kavo ogrožena

Mirovna pogodba izrecno prepoveduje Svobodnemu tržaškemu ozemlju, da bi stopilo v carinsko zvezo s katero koli drugo državo. Kljub temu je Zavezniška vojaška uprava 9. marca 1948 sklenila z italijansko vlado sporazum, s katerim je bil angloameriški pas STO-ja vključen v italijanski gospodarski in carinski sistem. ZVU ne more več na lastno pest sklepati zunanjih trgovinskih dogovorov, temveč se mora v teh zadevah posvetovati z rimsko vlado v posebni mešani komisiji. Posledice omenjenega rimskega sporazuma so za razvoj tržaške trgovine in tržaškega prometa z zunanjim svetom prav usodne. Rimska vlada pač vodi svojo politiko, kakor jo je vodila v 25 letih, ko je bil Trst pod Italijo, in ščiti interese Italije in italijanskih luk.

Italijanska vlada bi rada uvedla prakso, da bi se kar sama pogajala tudi v imenu Trsta, ko sklepa trgovinske pogodbe s tujimi državami. Pri sklepanju trgovinske pogodbe med Italijo in Brazilijo se je zopet pokazalo, da se tržaške gospodarske koristi križajo z italijanskimi. Trst je bil od nekdaj važno središče za trgovino s kavo, ki so jo semkaj uvažali iz čezmorskih dežel na debelo in nato pošiljali v tržaško zaledje.

Potek pogajanj med Italijo in Brazilijo glede uvoza kave v sam Trst in poravnave uvoza ni povsem jasen. Vse kaže, da bi se bili Brazilijanci radi pogajali neposredno s Trstom. V začetku ni bilo niti poskrbljeno, da bi v italijansko-brazilskem kliringu določili postavko za uvoz kave v Trst. Italijanska vlada se je nato zganila šele na proteste tržaške trgovinske zbornice. Namesto da bi ta zahtevala neposredna pogajanja z Brazilijo, se je odločila za prosjačenje pri rimski vladi.

Z italijanske strani so prišli tudi na misel, da bi brazilsko kavo uvažali najprej v Benetke in nato v Trst. Vse bi bilo tako urejeno, kakor da gre za uvoz kave iz Brazilije v Italijo. Takšne rešitve bi se seveda veselili predvsem Benečani, saj bi zaslužili s prevozom in preprodajo. Trstu bi na ta način odnesli zelo donosno trgovino, kakor so se že pod Mussolinijem polastili najbolj donosnih prog med Trstom in Bližnjim vzhodom in Egiptom.

Navesti hočemo nekaj podatkov, ki govorijo o pomenu trgovine s kavo za tržaško pristanišče. Leta 1913 je promet s kavo (po morju in železnici) dosegel 157.000 ton (80.400 ton uvoza in 77.000 ton izvoza). Pod Italijo je šlo naglo rakovo pot. Leta 1934 je znašal promet komaj 32.589, leta 1938 pa 17.634 ton.

Današnja trgovina s kavo se ne da niti primerjati s trgovino iz časov, ko je bil Trst trgovinsko in politično priključen k zaledju; vendar govore številke o naraščanju v povojnem času. Lansko leto je prispelo v Trst po morju 148.228 stotov kave; od tega iz Brazilije 118.097 stotov. S posredovanjem Italije je prispelo po železnici samo 3490 stotov. Leta 1948 je Trst uvozil iz Brazilije samo 36.634 stotov. Iz Trsta odhaja kava predvsem v Avstrijo, in sicer je ta uvozila leta 1949 21.747 ton; dalje v Jugoslavijo (5767) in Madžarsko (175 stotov).

Italijanski trgovinski odnosi

Švica. Italijansko ministrstvo za zunanjo trgovino je z razpisom z dne 27. okt. 1950, št. 454 105 izdalo podrobne določbe v zvezi z novim trgovinskim sporazumom z dne 21. oktobra. Razpis prinaša seznam blaga, ki se sme izvoziti ali uvoziti samo z izvoznim ali uvoznim dovoljenjem ministrstva (»merci a licenza«), in blaga, katerega izvoz ali uvoz dovoljujejo same carinarnice (»merci a dogana«). Prošnje za uvoz tistega blaga, ki v seznamih ni navedeno in ki tudi ni liberalizirano (OEEC), je vložiti pri uvoznem oddelku omenjenega ministrstva z dokumentacijo, da gre za konkretne trgovinske operacije. Razen sezonskih in sličnih proizvodov, ki po naravi sami ne dopuščajo vnaprejšnjega razdeljevanja po kontingentih, se bo kontingentirano blago razdeljevalo med zainteresirane tvrdke tromesečno vnaprej; neizrabljeni kontingenti pa se bodo ponovno razdeljevali v naslednjem tromesečju.

Tudi U.I.C (Ufficio italiano dei cambi) je z okrožnico z dne 31. oktobra izdal podrobnejše predpise k novemu trgovinskemu in plačilnemu sporazumu: Dosedanji sistem plačil ostane v veljavi samo za medsebojna plačila zavarovalne in pozavarovalne narave in za že odobrene recipročne posle, za katerih likvidacijo je določen rok 6 mesecev.

Kompenzacijski račun za nove, klirinške operacije se bo vodil v švicarskih frankih pri Švicarski narodni banki pod imenom »Konto A«, ki pa bo od 1. decembra dalje dejansko le zbirni račun. Z navedenim dnem bo namreč plačilni promet decentraliziran v tem smislu, da bodo ustrezne operacije opravljale z italijanske strani italijanske banke, ki si bodo mogle pri svojih švicarskih korespondentih odpreti tako imenovane »račune švicarskih frankov B«, s švicarske strani pa tamošnje banke, ki bodo smele imeti pri svojih italijanskih korespondentih »Lirske račune B Švica«, tako kakor smo poročali že v zadnji številki. Okrožnica tudi natančneje določa, katere vrste in do kakšne meje smejo italijanske banke opravljati plačilne operacije brez posebnega pooblastila U.I.C.-a.

Avstrija. Recipročni posli, ki so bili odobreni pred 22. aprilom 1950 in ki še niso bili izvršeni, se lahko likvidirajo do 31. januarja 1951.

Zap. Nemčija. UIC je k okrožnici o plačilnem prometu z dne 12. oktobra izdal dopolnilno okrožnico z dne 27. oktobra, ki ureja promet potnih stroškov med Italijo in Zap. Nemčijo. Potnikom, ki prebivajo na področju lire, smejo banke proti plačilu v lirah izdati neprenosna, na marke glaseča se kreditna pisma in turistične čeke do najvišjega zneska 800 mark na osebo in na leto. Turistični čeki so lahko tudi nemški, izdani od ene izmed šestih za to pooblaščenih bank in imenovani »D. M. Reisescheck«. Pri povratku sme potnik neizkoriščene gotovinske marke zamenjati do najvišjega zneska 250 mark.

Zatiranje napačnih označb o izvoru blaga. Predsedniški odlok št. 865 z dne 12. junija 1950, ki je bil te dni objavljen v Uradnem listu, je za območje Italije uveljavil mednarodni sporazum o zatiranju nepravilnih označb o izvoru blaga po besedilu, ki je bilo sprejeto na konferenci v Londonu 2. junija 1934. Napačna označba države, iz katere naj bi izviralo blago, ki se uvaža, ima za posledico zaplembo blaga, ali pa vsaj uvozno prepoved.

Premajhne občine se ne morejo vzdrževati. Marca 1927 je italijanska vlada s posebnim zakonom priključila 2294 neodvisnih manjših občin drugim, da bi zmanjšala stroške za vzdrževanje. Po vojni je nova italijanska ustava dala možnost manjšim občinam, da se lahko zopet osamosvojijo. Splošni zakon je določil, da bo imela pravico do neodvisnega življenja samo občina, ki ima najmanj 3000 občanov. V resnici se je osamosvojilo mnogo več občin, kakor je bilo pričakovati. Obnovljenih je bilo kar 644 občin; med temi imajo mnoge manj kakor 3000 ljudi. Finančni minister je takšni politiki nasproten, ker mora država sama prispevati k vzdrževanju finančno šibkih občin.

Za pobijanje špekulacije je napovedala italijanska vlada v zbornici poseben zakon. Cene na drobno se bodo morale ravnati po cenah na debelo. Napovedani zakon sodi med ukrepe za organizacijo bitke proti razvrednotenju lire.

Pol milijarde lir za predsednikovo potovanje v Kalabrijo? Italijanski opozicijski listi so trdili, da je potovanje predsednika italijanske vlade v Kalabrijo stalo državo pol milijarde lir. Poslanec Mancini, pristaš socialistične stranke, je med razpravo v poslanski zbornici podaril, da vlada doslej še ni zanikala te vesti.

Davčna reforma v Italiji

Italijanska skupščina razpravlja o vladnem osnutku glede davčnega izenačenja. Osnutek ima med drugim tudi obsežne določbe o dohodninskih prijavah davčnih zavezancev in o višini nekaterih neposrednih davkov, ne postavlja pa italijanskega davčnega sistema na nove podlage.

Iz osnutka, kakor ga je objavilo časopisje, posnemamo samo nekaj podatkov, ki posebno zanimajo naše čitatelje; na stvar se povrnemo, ko bo zakon sprejet in objavljen.

Od 1. januarja 1951 dalje bodo podvrženi dohodninskemu davku (ricchezza mobile) kategorij B in C-1 dohodki fizičnih oseb, kolikor presegajo znesek 240.000 lir letno. Če ima zavezanec več vrst dohodkov, se bo davka prosti minimum odštel v prvi vrsti od dohodkov kat. C-2, potem šele od dohodkov kat. C-1 in nazadnje od dohodkov kat. B. Davka prostemu minimumu sme davčni zavezanec prišteti po 36.000 lir za vsakega člana družine (do sedaj samo 10.000 ozioroma v nekaterih primerih 20.000 lir).

Dopolnilnemu davku (complementare) pa bodo od istega dne dalje podvrženi dohodki, po odbitku družinskih odtegljajev, po naslednji lestvici:

Obdavčljivi dohodek:	% obdavčenja
240.000	2,—
500.000	2,50
1,000.000	3,17
2,000.000	4,12
3,000.000	4,85
4,000.000	5,46
5,000.000	6.—
6,000.000	6,49
7,000.000	6,93

itd., dokler ne doseže pri obdavčljivem dohodku 500,000.000 lir in več 50%.

Gospodarski položaj v tržaški okolici

Lonjerci so ostali brez senožeti

Najpomembnejša kmečka naselbina v spodnji okolici je Lonjer, ki si je edini ohranil značilne črte prave kmečke vasi. Še do začetka druge svetovne vojne so imeli Lonjerci vse pogoje za uspešno kmetovanje. Razen zemlje za obdelovanje so imeli tudi dovolj senožeti in pašnikov za govejo živino ter listja za steljo iz okrožnih gozdičev in gajev. Njim pripadajo tudi senožeti na severnem pobočju Katinare, predvsem pa na koncu kraške planote od bazovske ceste do soteske Griža (Monte spaccato). Skoraj vse drevje je požgala zadnja vojna, nekaj senožeti in pašnikov pa je odnesla, oziroma poškodovala nova avtocesta, ki se vije pod Katinaro in nad Lonjerjem; toda najhujši udarec je prizadela lonjerski živinoreji dejanska izguba obširnih senožeti na kraški planoti, od koder so dobivali lonjerski kmetje do 2000 in več stotov izvrstnega kraškega sena na leto. Te senožeti pripadajo sicer še vedno Lonjercem, toda kaj jim to pomaga, ko se po njih uprizarjajo redne vaje vojaških motornih vozil.

Za povzročeno škodo prejmejo posestniki odškodnino po oceni vojaške oblasti; ta odškodnina pa je veliko premajhna, da bi mogla nadomestiti izgubo na krmi. Ne izplača se namreč, da bi se senožeti pravilno gnojile, če potem prilomastijo zopet motorna vozila in uničijo ves trud. Lonjerci uvidevajo, da ne more sedanja vojaška oblast glede na naše tesno ozemlje mnogo izbirati, kje naj bi se vežbale angloameriške čete. Ako je res že potrebno, da Lonjerci žrtvujejo svoje senožeti, potem je pač treba dati kmetom toliko odškodnine, kolikor potrebujejo denarja za nakup sena, ki so ga prej pridobivali na teh senožetih. Pristojni činitelji pri ZVU vedo sami najbolje, da brez krme ni živinoreje in da je kmetija brez živinoreje podobna jetičnemu človeku, ki čaka na svoj bližnji konec. — Kaj pa naj počnejo na našem ozemlju propadli kmetje, ko nima naša slabokrvna industrija niti za delavce dovolj dela?

Lonjerski kmetje, ki jih navajamo niže, in drugi, ki se le deloma pečajo s poljedelstvom, imajo sedaj še kakih sto repov, večinoma krav; toda to število se bo v kratkem znatno skrčilo, ako se opisane razmere ne obrnejo na bolje in ako se naša sedanja uprava ne bo začela temeljito brigati za pospeševanje kmetijstva.

Samo z obdelovanjem svoje zemlje se bavijo in se preživljajo z vinogradništvom in živinorejo naslednji lonjerski kmetje: Mihael Čok — Pušar, Emil Čok — Pušar (stanuje sedaj pri Sv. Ivanu), Iv. Mar. Glavina, Milan Pertot, Anton Čok — Perin (v Sovranišču), Anton Čok — Golidnik, Ivan Marija Čok, Antonija Barovina, Melhijor Čok, Jožef Čok — Križman, Stanko Čok — Finčetov in Franza, ki goji tudi cvetlice.

So pa še drugi; ti pa ne obdelujejo sami svojih posestev, ampak živijo od drugih zaslužkov. Nekateri obdelujejo manjša posestva, imajo kako kravo v hlevu, v glavnem pa so delavci, obrtniki, uslužbenci itd. Marsikdo bi se rajši bavil z vrtnarstvom ali cvetličarstvom, za to pa niso prikladna lonjerska polja. Razen tega prihaja s Krasa v Lonjersko dolino večerna mrzla struja, ki škoduje nekaterim rastlinam, predvsem cvetlicam.

S tem smo pravzaprav povedali v glavnem vse glede ostankov nekdanjega krepkega kmečkega stanu v spodnji okolici. Kjer so bili dani za to ugodni pogoji, so se nekdanji kmetje spremenili v vrtnarje, ki v glavnem pridelujejo zelenjavo. Na drugi strani je mnogo nekdanjih vrtnarjev, največ v Rocolski in spodnji Svetoivanski dolini, izpodrinilo mesto, ki se čedalje bolj širi v okolico.

TEŽAVE TRŽAŠKIH VRTNARJEV

Največje preglavice prizadevajo vrtnarjem tale tri vprašanja: pomanjkanje gnoja, italijanska konkurenca in predraga voda iz mestnega vodovoda. Pred zadnjo vojno so plačevali okoliški vrtnarji vodo za zalivanje po znižani tarifi in sicer po 0,80 namesto 1,20 lire za kub. m, medtem ko jo morajo zdaj plačevati po normalni tarifi, to je po 25 lir za kub. m. Znižana industrijska tarifa velja danes le za tako veliko množino vode, kakršna ne pride v poštev za zalivanje zelenjavnih vrtov. Važnost tega vprašanja za naše vrtnarje se da spoznati po tem, da je n. pr. neki magdalenski vrtnar plačal nad 50 tisoč lir za vodo, ki jo je porabil v dveh mesecih.

Poleg vode iz mestnega vodovoda uporabljajo vrtnarji seveda tudi tekočo vodo in vodo iz lastnih vodnjakov. Toda tudi ta stane mnogo denarja. Vrtnar pri Sv. Ivanu je n. pr. plačal 16.000 lir za električni tok, ki ga je porabil v dveh mesecih za motorno črpanje vode iz svojega vodnjaka.

Dokler še ni bilo motoriziranih vozil, niso imeli okoliški vrtnarji nikakšnih skrbi zaradi gnoja. Volov in konj je bilo dovolj in dobrega gnoja ni manjkalo. Tudi cene so bile razmeroma nizke. Danes stane, ako se ga sploh dobi, sveži gnoj do 2500 lir kub. meter.

Največ vrtnarjev je sedaj pri Sv. Ivanu, kjer ni bilo niti v preteklosti pravih kmetov, in pri Sv. Mariji Magdaleni Spodnji, kjer so se zaradi primerne lege prejšnji vinogradi skoraj vsi spremenili v vrtove za zelenjavo.

Pri Sv. Ivanu živijo samo od dela na svojih vrtovih Anton Lozej, Fran Birsa, Alojz Bandel, Amalija Križman, Marij Meula, Anton Furlan, Alojzij Tavčar, Jurij Mikac, Roman Černigoj in Vatovec-Kanarin.

Pri Sv. Mar. Magdaleni jih je precej več, in sicer Fran Kodrič, Alojz Kodrič, Just Mislej, Josip Mislej, Fran Mislej, Josip Mahnič, Bernard Olenik, Sabina Godina-Bordon, Jurij Kariž, Marij Flego-Mezo, Rudolf Flego-Mezo, Anton Bradač ima tudi precejšen vinograd, Andrej Zorn, brata Mihalič, Ivan Čehovin, bratje Marzenič, Jože Zvab, Ivan Zvab, Valentin Zvab, Anton Debelis, Mirko Poljšak, Anton Stepančič, zet Antona Stepančiča, Fran Čač, Alojz Skabar, Frančiška Zlobec, Jakob Babič ima tudi vinograd, Fran Kalin in Josip Ličen.

Nekdaj so smeli vrtnarji prodajati svoje pridelke tudi na drobno, in sicer na Rdečem trgu v jutranjih urah, kar je bilo toliko njim, kolikor tudi potrošnikom v korist. Taka nadrobna prodaja je sicer tudi zdaj dovoljena, a to le od 9. do 10. ure zjutraj na tržišču za prodajo zelenjave na debelo pri Sv. Andreju. Ta nadrobna prodaja pa je popolnoma brezpomembna, ker je trg pri Sv. Andreju za potrošnike predaleč in ura prepozna. Prodaja na debelo se začenja namreč že zelo zgodaj in je do 9. ure že vse blago navadno razprodano. Zato bi bilo toliko v interesu vrtnarjev kolikor tudi vsega prebivalstva, da bi se v zgodnjih urah zopet dovolila vrtnarjem nadrobna prodaja na vseh važnih tržaških trgih za zelenjavo in sadje.

Splošni pregled in zaključne opazke sledijo v prihodnji številki.

—od—

TRŽNI PREGLED

Korejski dogodki so utrdili cene vsem osnovnim jestvinam in zboljšali položaj zadevnim proizvodnikom, kateri zdaj v večji meri vplivajo na cene in količinsko prodajo jestvin, nego prekupčevalci, ki so bili prej v tem pogledu odločilni činitelj. Pojačano povpraševanje je proizvodnikom omogočilo, da ne oddajajo svojih pridelkov izpod določenih cen in da jih zadržujejo v svojih rokah v pričakovanju na ugodnejše cene. Predvsem velja to za razna žita, govejo živino, vino in otrobe.

ZITA

Pšenične cene so ostale nespremenjene (približno 7000 lir za stot); živahnejše je povpraševanje po finejših vrstah glede na bližajoče se praznike. Razpoložljive množine so manjše, nego je povpraševanje, vsled česar se lastnikom zalog ne mudi s prodajo. Cene se polagoma dvigajo. Slaba letina otežuje nabavo. Posebno je živahno povpraševanje po otrobih, katerim tudi naraščajo cene. Koruzna moka se je podražila za 200 točk. Močno se povprašuje tudi po niževrstnih žitih za krmo. Predvideva se nespremenjeno nadaljevanje tega razvoja. Cene riža so skoraj stalne, razpečevanje običajno.

Mantova: pšenica prvovrstna 6700 do 6900 lir za cent; II 6500 do 6600; koruza I 6200 do 6300, II 5500 do 6000.

Padova: pšenica I 6550 do 6700, II 6450 do 6550; koruza rumena, sveža 4800 do 5000, suha 5600 do 5700; koruza »marano« 6150 do 6250; koruza bela, suha 5400 do 5500, bela sveža 4800 do 4900; rž 4800 do 4900; oves italijanski 3900 do 4100. Te cene veljajo za 100 kg franco vagon ali ladja v Padovi. Inozemski oves fro vagon ali ladja v Benetkah 3850 do 4050 lir za stot; inozemska rž 4100 do 4200, tudi fco vagon ali ladja v Benetkah.

Siena: pšenica I 6700 do 6800; koruza 5600 do 5800; oves 3300 do 3500; rž 4800 do 5200; ječmen oluščen 10.000 do 11.000, ječmen neoluščen 4500 do 4800.

ŽIVINA

Na sejme prihaja vedno manj živine. Trg obvladujejo prodajalci, cene vztrajajo na prejšnji višini. Dobro se drže tudi cene prašičev, čeprav so jih v obilici dovedli na trge v Emiliji. Cene nepitanih prašičev so poskočile povprečno za 10 točk, prašičkov za rejo pa okrog 30 točk. Cene mesa so nekoliko popustile. Po klobasnih izdelkih se malo povprašuje. Njihov izvoz v inozemstvo je težaven.

Mantova: prašiči od 100 do 160 kg mastni po 390 lir kg, od 160 do 200 kg mastni 400 lir kg, nepitani po 450 lir kg; prašički za rejo po 12.000 lir eden.

MLECNI IZDELKI

Zaradi povišanih mlečnih cen je tudi maslo v Emiliji nekoliko poskočilo; ne tako lombardijsko maslo, za katero vlada še vedno precej mlačno zanimanje. Nič kaj od rok ne gre trdi strgalni sir. Argentinsko maslo se dobro razprodaja v večjih mestih severne Italije; v Milanu stane 780 do 790 lir kg, medtem ko se je prodajalo v Piemontu pred dobrim mesecem po 700 lir kg. Razmerje med ceno argentinskega in italijanskega masla je glede na kakovostno razliko še precej pravilno.

Mantova: surovo maslo po 775 lir kg.

Vicenza: surovo maslo I 860 lir kg; sir »Asiago« 350 do 390, »Asiago« poletni iz leta 1950 480 do 530 lir; isti zimski (1949/1950) 550 do 600 lir, lanski 650 do 750 lir za kg.

VINO

Male kupčije samo za tekoče potrebe. Cene se držijo, ker se vinogradnikom nič ne mudi, da bi vino hitro in poceni prodali. Le tu pa tam se komaj opaža začetno povpraševanje, ki se bo gotovo močno razvilo proti božičnim praznikom.

Asti: navadno 10 stop. 4300 do 4800 lir za stot, 11—12 stop. 4800 do 5500 lir za stot; barbera 11—12 stop. 5000 do 6000, 13 stop. 6500 do 6700 lir za stot; moškat 7500 do 8500 lir za stot.

Verona: razmeroma malo kupčij, cene se niso spremenile. Valpolicella in soave 370 do 900 lir za hl/stop.; bardolino 350 do 390 lir za hl/stop.

Firenze: dobra črna vina lanskega pridelka 11 do 12 stop. 5500 do 6000 lir za stot, 12—13 stop. 6000 do 7500, 13—13 stop. 7500 do 7800; navadna črna vina lanske letine 11—12 stop. 4700 do 5000; nad 12 stop. 5500 do 6500 lir za stot.

Bari: črna vina za rezanje »barletta« 350 lir za hl/stop.

OLJE

Živahno je povpraševanje po jedilnem olju. Tudi semenska olja kakor laneno, ricinovo, repično se dobro razpečavajo. Toskanski trgi so skoraj izčrpani, zato se je ojačilo povpraševanje po olju na trgih Umbrije, Pulje in Kalabrije. Kupčije se razvijajo v redu, vendar začenjajo pešati komaj za spoznanje.

SADJE

Zanimanje po suhem sadju narašča, ker se pripravljajo zaloge za božične praznike. Limone so nekoliko popustile v ceni, ker izvoz ne gre najbolje. Začenja se izvozno gibanje pomaranč. Pričakuje se dobra izvozna kupčija za mandarine.

ŽIVILA V TRSTU

Surovo maslo 960—1120, sir gorgonzola 570—700, furlanski sir 470—650, ovčji sir 880, parmezan 1948 1200—1260, ementhal 700—740, slanina 510—550, mast 420—450, kuhana gnjat 1320, surova gnjat 1320, furlanska salama 1300, ogrska salama 1250—1440, mortadela III 450, mortadela II 620, mortadela I 700, oljčno olje 450—525, semensko olje 410—420, rumeno milo 240—300, zeleno milo 220—240, fižol 155—160, bela moka 80% 72—78, koruzna moka 69—72, testenine 93, sladkor 254, kava brazilska 1260—1360, kava Santos ekstra 1460—1480, kava Kostarika 1460—1480, kava S. Domingo 1380—1400, orehi 270, bosanske češplje 260.

LES

Lesne kupčije se nahajajo v težavnem položaju zaradi novega menjalnega razmerja avstrijskega šilinga (1 : 30), ki je neugoden za italijanske uvoznike zaradi uvedbe klirinškega obračunavanja in zaradi občutnega skrčenja avstrijskih lesnih zalog. Tudi ponudba jugoslovanskega lesa na italijanskem trgu je še vedno zelo omejena.

Sedanje cene na debelo južnotirolskega lesa fco vagon na odhodnih postajah, ne vštevši davek IGE, so:

Jelka: 4 m dolgi hlodi s premerom 20 in več cm 8000 do 10.000 lir za kub. m; »tombante« 16.000 do 18.000; deske I 28.000 do 31.000, II 20.000 do 25.000, III 14.000 do 15.000, IV 10.000 do 11.000; pod mero 12.000 do 14.000; morali 17.500 do 20.000; tramovi tržaški tip 9500 do 10.500; les za papir in zaboje 3500 do 5000 seženj.

Macesen: hlodi 9000 do 13.000; deske I 32.000 do 34.000, II 25.000 do 28.000, III 14.000 do 15.500, IV 10.000 do 11.000; pod mero 11.500 do 13.000; morali 19.000 do 21.000, roversi 14.000 do 18.000.

Za dobave Bližnjemu vzhodu fob Trst (plačilo v svobodnih dolarjih) se da doseči 26 dolarjev za kub. m; v angleških funtih je mogoče doseči še višje cene. Iz Južne Afrike ponujajo 10 angleških funtov. Dalo bi se doseči tudi 11 funtov, kar bi ustrezalo 26—28 dolarjem.

SLADKOR

Češkoslovaški sladkor se ponuja po 160 dolarjev za tono, fco. avstrijsko-češkoslovaška meja. Sladkor v tržaških zalogah čezmorskega izvora stane 175 dolarjev za tono, fco. v zalogi, čisto in na novo pretehtano blago.

GNOJILA IN MODRA GALICA

Mineralni hiperfosfat 16/18 lir 1900, kalcijev nitrat 15,5 4700, žveplenokisli amonijak 20/21 4550, kalijeva sol 40/42 3900, žveplo dobro prevejano 6500, modra galica 13.000, čilski soliter 6000, apneni dušik (kalcijev cianamid) 20/21 (v vrečah po 75 kg) 4500 lir. Cene za 100 kg na tržaškem trgu.

VRECE

Vreče iz jute za krompir (cm 84—45) okoli 220 g 110 lir, za gnojila (cm 115—65) 520 g 250, za žito in moko (cm120—70) okoli 720 g 340, vreče iz jute, mešane z namočeno konopljo za krompir (230 g) 110, za otrobe (530 g) 245 lir. Cene so za novo blago.

MEDNARODNA TRŽIŠČA

	25/X	8/XI	22/XI
CHICAGO			
Pšenica (stot. dol. za bušel)	223.50	226 —	227.25
Koruza „ „ „ „	149.—	159.—	159.75
NEW YORK			
Baker (stot. dol. za funt)	24 50	24.50	24.50
Cin „ „ „	118.75	155.—	138. -
Svinec „ „ „	16 —	17.50	18.—
Cink „ „ „	17.50	17.50	17 50
Aluminij „ „ „	19.—	19. –	19.—
Nikelj „ „ „	48.—	48.—	48.—
Krom (dol. za tono)	42.—	42.—	42.—
Z. srebro dol. za steklenico	95.—	95.—	111.—
LONDON			
Baker (f. šter. za d. tono)	202. –	202.—	202.—
Cink „ „	151.—	151.—	151.—
Svinec „ „ „ „	128.—	136.—	138.—
ALEKSANDRIJA			
Bombaž „Karnak“ I. (talerjev za kantar)	—.—	122.90	120.25
„ „Ashmouni“ I. „ „)	—.—	121.45	117.15
SANTOS			
Kava Santos C (kruzejrov za 10 kg)	—.—	199. –	203.90

Mednarodna napetost, ki jo je povzročilo zavlačevanje korejske vojne, je povzročila novo dviganje cen tudi izven področja vzhodnoazijskih surovin, predvsem kavčuka in kositra. Povpraševanje po surovinah je oživelo tudi na drugih področjih. Tudi predelovalna industrija hoče dopolniti svoje zaloge, ker naraščajo potrebe za oboroževanje in se pričakujejo novi znatni državni nakupi. Vse to vpliva na podražitev celo takšnih proizvodov, o katerih so splošno domnevali, da jih ne bo zajela struja naraščanja cen. V tem pogledu je značilen primer sladkorne industrije. Sladkor se je podražil kljub temu, da bo svetovna proizvodnja narasla prihodnje leto od 31,39 na 34,03 milijona ton. Proizvodnja sladkorja narašča predvsem v Evropi, ki v bodoče ne bo sploh več uvažala sladkorja. Poleg tega je večina evropskih držav že nakupila svoje sladkorne rezerve.

Neželezne kovine: Cene so stalne; velika je razlika med uradnimi borznimi cenami in izvenborznimi kupčijami, ki se vršijo po mnogo višjih cenah.

Žita: predvidevanje poljedelskega oddelka vlade ZDA, da bodo žitne cene 1951. leta višje, je povzročilo pomnoženo nakupovanje in višanje cen posebno za pšenico.

Bombaž: Zaradi pomnožene notranje potrošnje in izvoznih olajšav se cene dvigajo. Prijetno so bili iznenadeni izvozniki ameriškega bombaža zaradi povečanja izvoznih kontingentov in zaradi vesti, da namerava Amerika v prihodnjem letu pomnožiti pridelovanje bombaža za kakih 6 milijonov bal. Velika notranja potrošnja in pomnožen izvoz dvigajo ceno bombaža in potrošniki morajo računati na to, da bodo morali bombažne izdelke nekoliko draže plačati, ne pa pretirano, ker bo tudi pridelek povečan.

KOVINE

Velika angleška proizvodnja jekla se je zopet pomnožila, tako da se sedaj lahko računa na 17 milijonov ton na leto. Medtem ko je znašala lansko leto le 16 milijonov ton. Porastek v proizvodnji litega železa je pa zelo skromen. Izdelek surovega jekla v ZDA je dosegel v prvih desetih mesecih tekočega leta 80,3 milijona ton. V zadnjih tednih je proizvodnja surovega jekla v ZDA dosegla že 103% proizvodne zmogljivosti, letošnja skupna proizvodnja bo prekosila 100 milijonov ton.

Baker: uvoz rafiniranega bakra v ZDA je znašal v avgustu 30.640 ton, in sicer 11.500 ton več nego v juliju, ko so stavke rudarjev ovirale proizvodnjo v čilskih rudnikih. V prvih letošnjih osmih mesecih so ZDA uvozile 221.000 ton bakra, t. j. 18.000 ton več nego v istem razdobju lanskega leta. Notranja severnoameriška proizvodnja bakra je znašala v avgustu 75.700 ton, in sicer 10% več nego v juliju. Proizvodnja bakra izven ZDA je znašala v oktobru okrog 95.000 ton, v septembru pa le 84.000 ton. Domnevajo, da bo vlada ZDA 20—25% razpoložljivega bakra določila za vojne potrebe.

Cene neželeznih kovin na Francoskem so zdaj naslednje: 1 kg bakra stane 201 frank, svinca 131, cinka 141, elektrolitičnega cinka 149, antimona 227,50, surovega kadmija 2000 frankov. Te cene veljajo za blago v zalogah. S kositrom ni bilo te dni kupčij.

Kositer: Cene so se dvignile do 1100 funtov in se vrnile na 1010 do 1020. Sestnajstinka tone se je 17. novembra prodajala v Singapurju po 506 dolarjev tamkajšnje veljave in sicer 17,62 dol. ceneje nego dan poprej.

Zlato (v prosti prodaji). Cene na svetovnih tržiščih za unčo finega zlata: Tanger 38,30 dolarja, Hongkong 40 dolarjev, Bejrut 38,75, Pariz 40,30, Mehika 38,75 in Bombaj 40 dolarjev.

ŽELEZNE RUDE

Pričenši s 13. novembrom so se železne rude na Francoskem podražile za 15%. Od tega dne se prodajajo v Franciji 32 do 33% v rudniku natovorjene železne rude po 670 frankov za tono, medtem ko so se pred 13. novembrom prodajale po 585 fr.

TOBAK

Tobačni nasadi v ZDA se cenijo letos na 1 milijon 582.000 akrov (aker = 40,5 ara), t. j. 50.000 akrov manj nego lani. Na podlagi tega menijo, da bodo letos pridelali 1869 milijonov funtov tobaka. Lanski pridelek je znašal 1970 milijonov, predlanski 1931 milijonov funtov, pred vojno, 1938. leta, pa 1385 mil. funtov.

GUMIJ

Pri gumi so bila opažena le majhna nihanja. V Singapurju se je nekaj podražila; funt gume se je 17. t. m. prodajal po 2,03 dolarja.

Svetovni pridelek gumija je znašal v septembru 167.000 ton, v avgustu pa 170.000 ton. Brez vladnih pridržkov za zaloge je znašala redna potrošnja v septembru 145.000 ton, t. j. 12.500 ton več nego v avgustu. V septembrski potrošnji je vključenih tudi nad 14.000 ton, ki jih je uvozila ZSSR. Svetovna proizvodnja sintetične gume je znašala v septembru 47.500 ton, potrošnja pa 52.000 ton. Iz teh podatkov je razvidno, da ne bi bilo pomanjkanja gume, ako bi odpadli izredni nakupi — predvsem ameriški — za državne zaloge.

BORZA

VALUTE V MILANU

	8. XI.	22. XI.	Min.	Maks.
Funt šterling	8.350	8.150	8.150	8.375
Napoleon	6.350	6.125	6.125	6.400
Dolar	670	670	668	674
Francoski frank	174	173	173	176
Svicarski frank	156	154	154	157
Funt št. papir	1.689	1 700	1.680	1.700
Avstrijski šiling	22	23	22	23
Zlato	865	850	850	865

BANKOVCI V CURIHU

dne 20. XI. 1950

ZDA (1 dol.)	4,36	Belgija (100 fr.)	8.60
Anglija (1. f. št.)	11,25	Holand. (100 fl.,	107.—
Francija (100 fr.)	1,135	Švedska (100 kr.)	76.—
Italija (100 lir)	0,65	Izrael 1 f, št.)	5.—
Avstrija (100 šil.)	14,55	Španija (100 pez.)	8.50
Čehoslov. (100 kr.)	1,15	Argent. (100 pez.)	23.—

VREDNOSTNI PAPIRJI V TRSTU

	8. XI.	22. XI.	Min.	Maks
Južna železnica	2.400	2.325	2.230	2.400
Splošne zavarov.	6.550	6.260	6.150	6.550
Assicuratrice	925	915	900	925
Riun. Adr. Sic.	1.820	1.800	1.720	1.850
Jerolimič	2.000	2.000	2.000	2.000
»Istra-Trst«	500	500	500	500
»Lošinj«	6.500	6.500	6.500	6.500
Martinolič	1.400	1.400	1.400	1.400
Premuda	3.350	3.350	3.350	3.350
Tripkovič	6.650	6.700	6.500	6.700
Tržaški tramvaj	580	580	580	580
Openski tramvaj	991	991	991	991
Terni	243	226	218	243
ILVA	220	218	209	229
Zdr. jadr. ladjedel.	125	125	120	125
Ampelea	800	800	800	800
Arrigoni	1000	1000	1000	1000

Vestnik KMEČKE ZVEZE

SEDEŽ: TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10 I. - TELEFON ŠT. 54-58

Določbe o sečnji v nizkih gozdovih

V zadnji številki «Gospodarstva» smo prinesli predpise o času in načinu sečnje gozdov. Danes bomo obravnavali predpise v pogledu prebiranja dreves v nizkih gozdovih. Za naše razmere so mamreč ti predpisi najvažnejši.

Nizki gozdovi so kakor je znano, sestavljeni iz drevja, ki poganja iz panja (torej iz listavcev, ker iglavci, razen ciprese, ne poganjajo iz čoka).

Po zakonskih določbah lahko posekamo nizki gozd, ko je dosegel 20 let starosti pri hrastu in jeseni, 15 pri kostanju in gabru, 12 pri lešniku, 25 pa pri bukvi. Kdor bi hotel sekati drevesa, ki niso dosegla te starosti mora dobiti potrebno dovoljenje le, če ni nevarnosti, da bi se gozdni sestoj zaradi prezgodnje sečnje poslabšal. Dovoljeno pa je vsekakor prez posebne prošnje običajno periodično čiščenje nizkih gozdov s prebiranjem šibkejših in nekoristnih pogankov. Prav tako se lahko oblisti drevje za živinorejske potrebe, vendar se to lahko opravi le neposredno pred dokončno sečnjo in ne na drevesih, ki so določena za matice.

Ko je gozd dozorel v smislu navedenih predpisov, lahko pričnemo s splošno sečnjo. Pri tem pa moramo pustiti vsaj 60 matičnih dreves. Ta drevesa moramo zbrati med tistimi, ki so zrasla iz semena; le če teh ni, moramo pustiti v ta namen najboljše in najmočnejše poganke iz panja. Matice morajo biti razdeljene enakomerno na vsej površini posamezno ali v skupinah v kolikor je pač bolje za njihovo rast. Stara matična drevesa lahko posekamo le ob priliki splošne sečnje in ne več kakor 1/4 naenkrat; to četrtino pa moramo nadomestiti z novimi mlajšimi. Če rastejo v nizkem gozdu tudi iglavci, jih ne smemo sekati brez odobritve nadzorstvenih oblasti. Za robinjo (akacijo), lešnik, topol, in jelšo ni potrebno puščati matice, vendar se morajo izčrpani in mrtvi panji nadomestiti z novim pomladkom.

Prepovedano je obvejevanje vseh vrst drevja, tako iglavcev kakor listovcev. Obvejevanje lahko dovoli le nadzorna oblast in sicer za drevesa, ki so namenjena sečnji, a še to do 2/3 debla pri listavcih in do polovice debla pri iglavcih. Sekanje vej se v tem primeru lahko vrši od avsusta do konca marca. Pri tem je vedno prepovedana uporaba krampežev (derez). Sekanje vejevja se mora vršiti z ostrim orodjem ter z udarcem od spodaj navzgor, da se s tem prepreči trganje lubja. Lupljenje dreves se lahko vrši le neposredno pred sečnjo. Potrebno pa je v tem primeru zavarovati lubje na panju, s tem da se napravi zareza okoli debla in sicer 15 cm više od bodočega preseka.

Za sečnjo dreves v visokih gozdovih je potrebna vedno odobritev gozdarskih oblasti, ki izdajajo od primera do primera tudi vse zadevne predpise. Upoštevajoč to okolnost in dejstvo, da ni kakor rečeno, na tukajšnjem ozemlju večjih visokih gozdov v zasebnih rokah, bomo predpise o visokih gozdovih opustili. Naj omenimo še, da spada nakazovanje lesnega materiala v občinskih in «jusarskih» gozdovih vedno v pristojnost državne gozdarske oblasti ne glede na vrsto gozda.

ZA SMOTRNO UPRAVLJANJE SKUPNIH ZEMLJIŠČ

Na našem področju je več tisoč hektarov zemljišč, bodisi pašnikov, bodisi gozdov, ki so predmet skupnega uživanja s strani posameznih vaških skupin. Vprašanje lastninskih in užitninskih pravic ni v tem pogledu še rešeno za vse frakcije tukajšnjega ozemlja. V načelu se ta zemljišča, namreč gozdovi in pašniki po zakonu ne smejo razdeliti, razen če so bila v preteklosti že zasedena po posameznikih in so še danes zasedena ter so se na posameni prceli izvršila na podudo okupanta bistvena izboljševalna dela. Po najnovejših rzsodbah kaže, da bodo vsa razdeljiva zemljišča dodeljena uživanju vseh stalno bivajočih prebivalcev, posamezni frakcij v kolikor imajo seveda ti sredstva za njihovo uživanje (n. pr. zivino za pašo).

Na tem mestu se ne moremo spuščati v razpravo pravičnosti ali nepravičnosti veljavnih zakonskih določb, ki slonijo na nekem zakonu iz l. 1927, ker spada vsa zadeva v pristojnost pravnikov in sodnih oblasti. Lahko pa dodamo, da je «jusarsko» vprašanje vzbudilo na vaseh že mnogo ogorčenih razpravljanj pa tudi prepirov. Za razne pravde je bilo potrošeno poleg tega že mnogo denarja.

Ne moremo pa mimo drugih važnih vprašanj, ki so v zvezi s skupnimi zemljišči. Ne glede na dokončno razvozljanje precej zamotanih pravnih zadev, bo vsem jasna nujnost, da se zemljišča, ki so predmet skupnega uživanja, ohranijo v dobrem stanju, po možnosti pa še izboljšajo. Zal pa opažamo, da so ta zemljišča na nekaterih področjih nadvse zanemarjena in da zgubljajo postopoma na vrednosti. Kaj je pravzaprav temu vzrok? Menimo, da tiči vzrok takega položaja v prvi vrsti prav v dejstvu, da so ta zemljišča prepuščena sama sebi in da nimajo nobene prave odgovorne uprave. Teoretično so doslej upravljale skupno imovino posamezne občine, v praksi pa so se za njo zanimali le, ko je šlo za pobiranje in razdeljevanje morebitnih dohodkov. Kjer so se vaščani zares zavzeli za svojo skupno imovino, se je ta ohranila v dobrem stanju. Tako so Padriče ohranile svoj gozd celo pred vojnim razdejanjem, ker so ga sami zavestno upravljali, medtem ko je ostalo n. pr. v sosednem gozdu v Trebčah reci in piši vsega skupaj 6 odraslih borov.

Bistvo vsega vprašanja je torej, da se postavi za vsako zemljišče ustrezna uprava, ki bo zares skrbela za skupno imovino ter bo odločala ne samo o pravicah, temveč tudi o dolžnosti užitkarjev. Ta uprava bi morala poskrbeti za sestavo predpisanih užitninskih pravilnikov in za njihovo izvajanje. Obširno delovanje bi lahko uprava izvajala tudi v pogledu melioracijskih del (pogozdovanje in zboljšanje pašnikov), saj so za ta dela predvideni občutni državni prispevki.

Po našem mnenju bi se skupna imovina najbolje in najlaže upravljala, če bi poklicali k soodločanju in sodelovanju neposredne zastopnike samih prizadetih. Izkušnja pri nas in drugod je pokazala, da se je krajevno reševanje zadev krajevnega značaja doslej dobro obneslo. Tukaj veljavni zakoni (med temi tudi občinski zakoni) predvidevajo za zemljišča, o katerih je govora, ustanovitev ločene uprave, ki ni sicer samostojna - podvržena je namreč občinskemu nadzorstvu - ter ni izvoljena, temveč imenovana. Kljub tem pomanjkljivostim, ki so dediščina preteklih časov, bi vendar taka uprava brez dvomno izvrševala mnogo koristnega dela in bi vzdrževala neposredne stike z vsemi prizadetimi. Odpadli bi upravičeni pa tudi neupravičeni očtki na račun občinskih oblasti, prizadeti pa bi bili točneje poučeni o vseh njihovih vprašanjih. Skratka, danes ni pri nas nobenega vzoka, da bi odrekli vaškim skupinam njihovo zahtevo po samoupravi. Nasprotno, obstoja težnja, da se to vprašanje čim prej reši, kjer koli je to potrebno.

Stvarno pobudo za imenovanje ločene uprave so v preteklih dneh dali kmetje in frakcionisti iz Vižovelj, ki so podpisali vlogo na pristojno oblast, v kateri zahtevajo ločeno upravo za njihovo skupno imovino, ki jo sedaj upravlja nabrežinska občina. Za ta skupni nastop ni bilo težko pridobiti vse vaščane brez izjeme,ko so dobili od zastopnikov Kmečke zveze zadevna pojasnila.

Nujno bi bilo, da bi temu zgledu sledile še druge vasi. Sploh pa ni bilo potrebno, da se tudi vsa ostala vprašanja skupne lastnine rešijo v njkrajšem času tako s pravnega kakor gospodarskega vidika.

Za ureditev lastninskih pravic

Mnogi kmetovalci naletavajo na velike težkoče, ko je potrebno pri reševanju raznih lastninskih zadev dokazati lastninsko pravico na svojo imovino. Pri stvarnem delovanju na terenu so izvedenci kmečke zveze n. pr. opazili, da v nekaterih vaseh vsaj polovica posestnikov ni pravilno vknjižena v zemljiške knjige. Nešteti kemtovalci sploh ne vedo, na katere parcele plačujejo davke, kdo je prav zaprav na posestvo vknjiženi itd. Spričo malenkostne vrednosti zlasti malih kraških parcel se prizadeti niso pobrigali za ureditev lastninskih pravic v bojazni pred prevelikimi stroški. KZ si bo na splošno prizadevala, da bodo ta vprasanja rešena s posebnim zakonom, ki bi predvidevali razne davčne olajšave za kupo-prodajne pogodbe, za vknjižbe itd.

Med tem časom je potrebno, da vsak kmetovalec pregleda svoje parcele in ugotovi morebitne nepravilnosti ali netočnosti pri vknjižbah in v seznamu davkoplačevalcev. Tajništvo K Z bo šlo tudi v tem pogledu članom na roko in bo na njihovo željo opravilo vse posle, ki so s tem v zvezi.

OPOZORILO

Mnogi člani prihajajo na sedež Kmečke zveze brez listin, dokumentov ali spisov,ki se tičejo raznih zadev o katerih zahtevajo pojasnil, intervencije ,itd. Da bi se izognili nepotrebni izgubi časa naprošamo člane, naj vedno prinesejo s seboj omenjene listine, v kolikor jih seveda posedujejo. Pripominjamo, da Kmečka zveza uraduje od 8.30 do 12 in od 16. do18. ure vsak dan, razen ob praznikih in ob sobotah popoldne. Člane naprošamo, da se po možnosti poslužujejo urada v jutranjih urah.

KMEČKI KOLEDAR

VAZNA KMECKA OPRAVILA OB KONCU NOVEMBRA IN ZACETKU DECEMBRA

Na polju. Poberemo in spravimo domov vse pridelke, ki so še ostali na njivah, kakor: krmsko peso, korenje, repo in zelje, da nas mraz ne prehiti. Ze na njivi odberemo najlepše rastline teh pridelkov za semenice, ki jih skrbno shranimo v ne preveč topli niti vlažni kleti do konca zime. Semenice shranimo najlaže v rečnem pesku. V kolikor nam vreme in čas dopuščata, preorjemo zemljo in jo pripravimo za prvo spomladansko setev jarega žita in tudi krompirja. Na ta način bo zemlja ohranila vso zimsko vlago in jo bo mraz še bolj zrahljal.

Na vrtu moramo pobrati kar je še ostalo zelene in endivije. Ako ni mogoče te vrtnine takoj prodati, jo moramo shraniti v kleti ali pa kar na vrtu, kjer pripravimo za to primeren jarek na suhem prostoru. Vrtnino pokrijmo tam s slamo in zemljo, da nam ne zmrzne. Vrtnino, namenjeno za shrambo, smeš nabirati le v suhem vremenu, ker mokra vrtnina rada gnije. Čas je setve zgodnjega graha in saditve čebulčka ter česna. Skrbeti je treba za dobro prezimljenje semenic dvoletnic: radiča, zélene, korenčka, vrtne pese itd.

V vinogradu pripravljamo kole in v lepem vremenu obrezujemo stare trte. Za nov trtni nasad moramo globoko prekopati zemljo in naročiti potrebne trte cepljenke ali pa divje korenjake (bilfe).

V zavetnih legah — če je zemlja suha — sadimo sadna drevesa v jame, ki smo jih po možnosti skopali že poleti. V tem času opravimo ob suhem vremenu prvo zimsko škropljenje sadnega drevja s 4—5% bordoško brozgo, kar je za breskve neobhodno potrebno.

V kleti moramo pretočiti novo vino, če tega nismo že storili. To delo opravimo ob jasnem in mrzlem vremenu. Sodi naj bodo vedno polni in dobro zamašeni z dobro plutovino.

V hlevu pazi na čisti zrak. Napravi si moraš vsaj približni proračun vse razpoložljive krme ter stelje, da ne boš prisiljen kupovati in prevažati sena in slame ter listja ob slabem zimskem vremenu.

Cena konoplje je bila med predstavniki italijanske vlade in proizvajalci določena za sezono 1950/1951 na 278 lir kg.

Tvrdka KERŽE

ima v zalogi: *štedilnike, peči na les, premog, petrolej in plin najboljših znamk.*

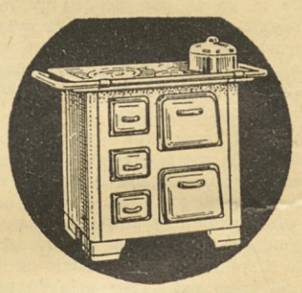

Jedilni pribor, namizno steklenino, servise iz stekla, porcelana in keramike, kuhinjske tehtnice, električne likalnike in štedilnike, plinske peči za peko „REKOFIX“ itd. Vse za dom, menze, gostilne in bare po konkurenčnih cenah.

Trst — Trg S. Giovanni 1

Telefon 50—19

TRGOVINA S ČEVLJI

TREVISANI JOSIP

Trst, Ulica G. Vasari 10

VELIKA IZBERA NAJNOVEJŠIH MOŠKIH IN ŽENSKIH IZDELKOV

CENE ZMERNE — PRVOVRSTNO BLAGO — POSTREŽBA TOČNA

JAKOB PERHAUC

Trgovina dezertnih vin, likerjev, žganja in sirupov

Ustanovljena leta 1881

Trst — Ulica Xidias 6 — Trst

Telefon štev. 96-332

TRGOVINA IN POPRAVLJALNICA ČEVLJEV

GEC ALOJZIJ

Nova zaloga modernih čevljev za male in odrasle. - Velika izbera telovadnih in navadnih copat najboljših znamk

POSTREŽBA TOČNA - CENE ZMERNE

Za dijake in šolarje 10% popusta!

TRST - TRG TRA I RIVI 4 - ROJAN